

9—12 mars

Debatter m. m.

Tisdagen den 9 mars

	Sid.
Ang. Hennes Majestät Drottning Louise's frånfälle	3
Svar på enkla frågor:	
av herr Petersson, Erik Filip, ang. åtgärder i anledning av lo-	
kaliseringsutredningens rörande statlig verksamhet år 1963	
avgivna betänkande	4
av herr Adolfsson ang. familjebostadsbidragen	5
Svar på interpellation av herr Isacson ang. beskattningen av in-	
komst av jordbruk	6
Meddelande ang. enkel fråga av herr Dahlén ang. beskattningen	
av invalidbil i visst fall	9

Onsdagen den 10 mars

Svar på interpellation av herr Wanhainen ang. trafikförbindelser-	
na över Lainio älv mellan Junosuando och Parkalombolo	10
Avsättningen av medel å skogskonto, m. m.	13
Rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i	
vissa fall	17
Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar	
och skogsvägar, m. m.	24
Riksbankens penningpolitik	31
Straffpåföljden vid värdslös deklaration	38
Om ersättning från allmän försäkringskassa för resa vid viss	
vård och behandling	44
Kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunal-	
teknisk verksamhet	46
Behovet av ett internationellt språk	51
Uthyrning av maskiner och redskap	54

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 10 mars	Sid.
Val av valmän och suppleanter för utseende av riksdagens militieombudsman samt dennes ställföreträdare	10
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 6, om viss förstärkning av justitieombudsmannaämbetet	12
— nr 7, om kontroll av taxeringsmyndigheterna genom riksdagens justitieombudsman	12
Statsutskottets utlåtande nr 29, ang. kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern	12
Bevillningsutskottets betänkande nr 3, ang. avsättningen av medel å skogskonto samt dispositionen av medel, som insatts å sådant konto, m. m.	13
— nr 4, ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall	17
— nr 5, om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension	24
— nr 6, om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.	24
Bankoutskottets utlåtande nr 5, ang. granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning	31
Första lagutskottets utlåtande nr 4, ang. upphävande av lagen om ersättning till polisman för skada å kläder, m. m.	38
— nr 5, om sänkning av myndighetsåldern	38
— nr 6, ang. kompetenskraven för överförmyndare, m. m.	38
— nr 7, om skydd för dödsbodelägaras m. fl. medel	38
— nr 8, ang. straffpåföljden vid vårdslös deklaration	38
— nr 9, ang. ändrad lydelse av 77 § militära rättegångslagen ..	44
Andra lagutskottets utlåtande nr 11, om ersättning från allmän försäkringskassa för kostnader för globulinsprutor	44
— nr 12, om förbättring av folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen	44
— nr 13, om ersättning från allmän försäkringskassa för resa vid viss vård och behandling	44
— nr 14, ang. reseersättningen enligt sjukreseförordningen ..	46
— nr 15, ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet	46
— nr 16, om översyn av reglerna rörande folkpension till vissa änkor	50
Tredje lagutskottets utlåtande nr 5, om åtgärder mot mörkerolyckor	51
— nr 7, ang. körkortsproven	51
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, ang. behovet av ett internationellt språk	51
— nr 2, om samordning av de statliga organens insatser	54
— nr 3, om utredning rörande uthyrning av maskiner och redskap	54
— nr 4, om förbättring av legitimationshandlingar	57

Tisdagen den 9 mars

Kammaren sammanträdde kl. 15.30.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats en skrivelse från Hans Majestät Konungen i anledning av Hennes Majestät Drottning Louise's frånfälle.

Den kungliga skrivelsen, som nu av herr talmannen upplästes, var så lydande:

GUSTAF ADOLF, med Guds Nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung. Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Som Vår Högtälskade Fru Gemål, Hennes Majestät Drottningen av Sverige LOUISE ALEXANDRA MARIE IRÈNE i går klockan 12.10 avlidit, vilja VI härmed tillkännagiva riksdagens första kammare denna för Oss och hela landet smärtsamma förlust.

VI äro förvissade att Ni och hela Sveriges folk varmt och innerligt deltaga i den djupa sorg, som drabbat Oss, Konungahuset och Riket.

VI förbliva Eder med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen. Drottningholms slott den 8 mars 1965.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Herr TALMANNEN yttrade:

Det sorgens budskap som nu officiellt nått oss fyller oss med saknad och medkänsla. Saknad efter en drottning som fyllt en stor plats i vårt offentliga liv, medkänsla med Konungen som nu har att fullgöra sina höga plikter utan den maka som i så många år stått vid hans sida.

Alltsedan Drottning Louise kom till Sverige har hon med aldrig svikande

plikttröhet och hängivenhet fyllt sin uppgift. Hon lärde snabbt känna vårt land och dess problem. Hennes naturlighet, den sanna mänsklighet hon utstrålade, värdigheten parad med anspråkslöshet, hennes stilla humor vann allas hjärtan.

Hon var sin makes trogna och outtröttliga livskamrat och stöd. Hon delade hans omfattande intressen och skapade med honom ett rikt innehåll i deras gemensamma liv. Vi kan väl ana att tillvaron på samhällets höjd i publicitetens skarpa strålkastarljus ibland både kan kännas bunden och ödslig. Så mycket större betydelse har då samlivet mellan äkta makar med ömsesidig förståelse och ömsesidig hjälp inför de prövningar som ingen undgår.

Med djupaste deltagande strömmar våra känslor till Konungen som nu lämnats ensam på tronen och till hela den kungliga familjen, för vilken Drottningen begett så mycket.

Riksdagens första kammare lyser frid över Drottning Louise's ljusa minne.

Uppläsningen av den kungliga skrivelsen och herr talmannens anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN erhöill på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Med anledning av det sorgebud som blivit oss meddelat hemställer jag att kammaren behagade uppdraga åt sin talman, att till Hans Majestät Konungen och den övriga kungliga familjen framföra kammarens varma deltagande i den sorg som drabbat dem och oss.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls enhälligt.

Ang. åtgärder i anledning av lokaliseringsutredningens rörande statlig verksamhet år 1963 avgivna betänkande

Vidare meddelade herr talmannen, att med anledning av Hennes Majestät Drottningens frånfälle kondoleanstelegram ingått från Danmarks folketing, Norges storting och franska republikens senat.

Frågavarande telegram voro av följande lydelse:

Hilleröd 7/3

Riksdagens talmän, Stockholm

På Folketingets vegne beder jeg talmännen överbringe riksdagen försikringen om vor dybe medfølelse og sorg ved budskabet om Dronning Louises død.

Julius Bomholt

Folketingets formand

Oslo 8/3

Sveriges riksdag, Stockholm

Norges storting uttrycker overfor Sveriges riksdag sin dybeste deltagelse i anledning av det store tap det svenske folk har lidt ved Dronning Louises død.

Nils Langhelle

Stortingets president

Paris 8/3

Le président du sénat à M le président de la Première chambre du Riksdag, Stockholm, Suède.

Apprenant avec une grande Tristesse le décès de sa Majesté la Reine Louise je vous prie au nom du sénat de la république Française et en mon nom personnel de vouloir bien accepter nos très vives condoléances.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

För deltagande i nordiskt justitiemöte i Norge får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet den 9—den 11 mars 1965.

Stockholm den 5 mars 1965.

Herman Kling

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1965/66 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster; och

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1965/66.

Ang. åtgärder i anledning av lokaliseringsutredningens rörande statlig verksamhet år 1963 avgivna betänkande

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Erik Filip Peterssons* fråga angående åtgärder i anledning av lokaliseringsutredningens rörande statlig verksamhet år 1963 avgivna betänkande, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 24 februari, och yttrade:

Herr talman! Herr Petersson i Alvesta har frågat om regeringen avser att vidta några åtgärder i anledning av det

betänkande som avgetts av lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet.

De mycket omfattande remissvaren över betänkandet bearbetas f. n. i finansdepartementet. Det kan därför ännu inte bedömas om förutsättningar föreligger för proposition till riksdagen. I den mån förslagen resulterar i konkreta utflyttningsåtgärder torde detta få ske efter prövning i varje särskilt fall och under en avsevärd tidsperiod. Något samlat utflyttningsförslag torde inte vara möjligt att redovisa i proposition.

Herr PETERSSON, ERIK FILIP, (fp):

Herr talman! Jag ber att till finansministern få framföra mitt tack för svaret på min fråga, även om man av svaret inte kan utläsa något positivt ställningstagande till ärendet. För varje år som går ter det sig mer och mer angeläget att medelst lokalisering av statlig verksamhet till orter utanför huvudstaden i någon mån avlasta trycket på bostadsmarknaden, trafikapparaten och andra företeelser som hör samman med trängseln i en storstad. Jag tror inte på någon utflyttning i större omfattning enligt det förslag som utredningen har betecknat med A, men det finns, som utredningen också påpekat, enstaka verksamhetsgrenar som med fördel kan placeras på andra orter. Likaså bör det ligga nära till hands vid inrättande av ny statlig verksamhet att pröva lokaliseringen till andra platser.

Ett första steg är måhända att bryta den vanföreställning som synbarligen i många sammanhang råder, nämligen att det helt enkelt inte går att bedriva statlig verksamhet utanför huvudstaden. Det är att hoppas att riksdagen ganska snart kan få ett tillfälle att pröva något av utredningens uppslag och att riksdagen inte, för att låna ett uttryck ur svaret, behöver vänta en avsevärd tid för att göra ett sådant första ställningstagande.

Ang. familjebostadsbidragen

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. familjebostadsbidragen

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Adolfssons* fråga angående familjebostadsbidragen, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 3 mars, och anförde:

Herr talman! Herr Adolfsson har frågat, om jag har för avsikt att justera bestämmelserna om familjebostadsbidragen med anledning av den höjning av den beskattningsbara inkomsten som blir följderna av riksdagsbeslutet 1964 om upphävande av avdragsrätten vid beskattning för erlagda folkpensionsavgifter.

Svaret är nej. Familjebostadsbidragen skall prövas av den utredning som har tillsatts för att se över det ekonomiska stödet åt barnfamiljerna.

Herr ADOLFSSON (k):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag måste beklaga det nej som detta svar innehåller på den fråga jag framställt. Nejet motiveras med att frågan om familjebostadsbidragen skall prövas av den utredning som tillsatts för att se över det ekonomiska stödet åt barnfamiljerna.

Men, herr statsråd, min fråga har väl inte med storleken av familjebidragens fasta del att göra, så långt jag har kunnat fatta det själv, inte normerna för det ekonomiska stödet åt barnfamiljerna. Min fråga gällde ju, vilket jag tror man kan utläsa av den, tillämpandet av de normer som redan finns fastställda. Jag måste därför använda några sekunder för att motivera denna sak.

För den som har familjebostadsbidrag skall ändring kunna ske vid årsskifte, om inträffade ändrade inkomstförhållanden motiverar detta. Man kan alltså få ett bättre bidrag om den beskatt-

Ang. beskattningen av inkomst av jordbruk

ningsbara inkomsten skulle ha minskat och ett sämre om den har ökat, ja i sistnämnda fall kanske man till och med kan komma att mista sitt bidrag.

I de fall som jag nu aktualiserat inträffar en för bidragsmottagaren negativ förändring utan att inkomsten har förbättrats, och det var därför jag framställde min fråga.

Bestämmelserna för bidragsgivningen baseras ju på den beskattningsbara inkomst som vederbörande bidragsmottagare har. Den beskattningsbara delen av inkomsten stiger i och med att avdragsrätten för folkpensionsavgifterna har tagits bort av riksdagen. Således kan, utan att en inkomstökning inträffar, barnfamiljen förlora en social förmån eller få denna förmån reducerad. Vederbörande har inte fått ett öre mer i inkomst, och familjen har dessutom genom denna nya bestämmelse fått en ökad skatt. Jag tycker det är bra hårt med båda dessa ting på en gång, vilket var orsaken till att jag framställde min fråga.

Jag får kanske tillägga att det väl inte är mest synd om dem som genom detta tillägg till den beskattningsbara inkomsten når upp till ett sådant belopp att de helt enkelt faller ut ur rullorna. Då har de ändå en relativt hög inkomst. Det är värre för dem som utan inkomstökning faller ned i en lägre bidragsgrupp. Med hänsyn tagen till detta tillåter jag mig att beklaga att herr statsrådet icke ville svara ja på den fråga som jag hade framställt.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Det herr Adolfsson nu anförde föranleder mig till en replik. Slopandet av avdragsrätten för påförda folkpensionsavgifter kommer att medföra vissa höjningar av den beskattningsbara inkomsten, det är riktigt. Om emellertid herr Adolfsson menar att inkomstgränserna för familjebostadsbidragen skall följa ändringarna i grunderna för den beskattnings-

bara inkomsten, finns det anledning för mig att påpeka följande.

Finansministern har i år föreslagit att ett visst minimiavdrag för påförd kommunalskatt skall införas vid den statliga beskattningen. Därigenom kommer borttagandet av avdragsrätten för folkpensionsavgifterna att kompenseras mångdubbelt när det gäller de här aktuella inkomstgrupperna. De beskattningsbara inkomsterna kommer med andra ord att sjunka påtagligt.

En konsekvens av herr Adolfssons resonemang blir ju att man också skulle sänka inkomstgränserna för familjebostadsbidragen, och det skulle bli en verklig försämring för barnfamiljerna. Jag tror inte man bör göra några sådana ändringar medan familjebostadsbidragen ligger under utredning, såsom jag hade tillfälle att påpeka i mitt svar till herr Adolfsson.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. beskattningen av inkomst av jordbruk

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Isacsons interpellation angående beskattningen av inkomst av jordbruk, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Isacson har frågat mig vilket samband jag vill sätta mellan rationaliseringstakt och beskattningsregler samt när jag avser att för riksdagen framlägga förslag till ändamålsenliga skatteregler för jordbruksnäringen. Jag vill svara följande.

Jordbrukets rationalisering är primärt och till väsentlig del en fråga om statens medverkan i den s. k. strukturrationaliseringen, d. v. s. frågan om en breddning av produktionsunderlaget genom tillskott av jord och skog till de brukningsdelar som i dag och i

Ang. beskattningen av inkomst av jordbruk

framtiden inte fyller kravet på rationell och effektiv drift.

Även om skattereglerna för jordbruket på samma sätt som för all annan näringsverksamhet har sin betydelse för ett företags ekonomi, så har reglerna för jordbruket i detta avseende inte något speciellt sammanhang med frågan om jordbrukets strukturrationalisering. Den senare verksamheten främjas som bekant via särskilt för ändamålet beslutade stödformer.

Under senare år har tre utredningsförslag om ändrade skatteregler på jordbrukets område avlämnats, vilka ännu inte föranlett proposition till riksdagen. Ett av dessa är det av interpellanten åberopade förslaget från skattelagssakkunniga om ändrade regler för värdeminskning på jordbrukets driftsbyggnader m. m. Förslaget har mött stark kritik från många remissinstansers sida och bör enligt min mening inte läggas till grund för lagstiftning i det skick det presenterats. Hela frågan om avskrivning på byggnader ligger för övrigt hos företagsskatteutredningen och torde få bedömas i ett sammanhang.

De övriga två förslagen som avgivits rör avskrivning å inventarier i jordbruk, även detta avgivet av skattelagssakkunniga, och beskattning av försäljning av djur i jordbruk med kontantmässig redovisning. Det senare förslaget är avgivet av skatteflyktskommittén. Beträffande båda dessa förslag har bl. a. lantbruksförbundet i sitt remissyttrande hemställt att de inte måtte föranleda någon åtgärd.

Jag kan som framgått av den lämnade redogörelsen inte säga när förslag om ändrade skatteregler för jordbruket kommer att föreläggas riksdagen. De framtida skattereglerna för jordbruket bör i möjligaste mån samordnas med de regler som kommer att gälla för rörelse. Företagsskatteutredningens förslag bör därför först avvaktas.

Herr ISACSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för detta snabba svar. Jag hade hoppats att finansministern skulle meddela att saken var under arbete i departementet och att vi snart kunde vänta en proposition i ärendet, men det meddelade inte herr statsrådet, och därför får jag säga att jag inte är nöjd med svaret.

Man hör ofta ett resonemang om att jordbruket rationaliserar alltför långsamt. Det har man hört från så oändligt många håll att det ibland står en upp i halsen, och man hör det ibland också från talesmän för regeringen. Kritiken kanske är riktig, men man bör då också ta i beaktande faktorer som ofta inte tas med. Jag vill peka på några sådana.

Finansministern säger att storleksrationaliseringen är det primära i sammanhanget. Storleksrationaliseringen har ingenting med skattereglerna att göra — så till vida delar jag hans uppfattning. Det är emellertid inte detta saken främst gäller, utan den gäller någonting annat. Jag vill fästa uppmärksamheten på två saker i detta sammanhang, nämligen investeringar i byggnader och i markanläggningar. Det är här de verkligt stora problemen föreligger.

Vi har fått en modern lagstiftning när det gäller t. ex. täckdikningsanläggningar, men vi har fortfarande kvar ett uråldrigt system när det gäller t. ex. plantering av åkermark med skog, och framför allt när det gäller byggnader har vi ett system som inte är förenligt med moderna krav. Det är utan tvivel så att de omoderna skattereglerna i mycket hög grad medverkar till att konservera det nuvarande tillståndet och försvårar för jordbrukarna att verkligen investera i moderna byggnader. Det sker onekligen en stark kapitalförtäring i jordbruket när det gäller byggnader. Man kan utläsa detta ur den undersökning som gjorts inom 1960 års jordbruksutredning av kapitalgruppen.

Ang. beskattningen av inkomst av jordbruk

Uppgifterna skrämmer. När man ser på vad som skett i fråga om nybyggnadsverksamhet det senaste året kan man konstatera att enligt 1949 års priser nybyggdes 1950 för 125 miljoner kronor och 1964 för endast 50 miljoner. Räkna man om det i resp. års priser finner man att vi investerade 110 miljoner kronor i nybyggnader förra året.

Däremot kostar man på rätt mycket i reparationer och låser många gånger fast sig vid en otidsenlig byggnadskropp. Detta beror i mycket hög grad på att skattereglerna är så utformade, att de inte stimulerar jordbrukarna att nu investera. Detta är en mycket allvarlig sak, om man vill förmå jordbrukarna att rationalisera och stimulera till byggnadsanläggningar som är moderna och effektiva. Därför är detta, menar jag, inte enbart en fråga om storleksrationalisering utan i mycket hög grad också en fråga om vad som kan investeras i byggnader. Den tekniska och ekonomiska utvecklingen går snabbt, men det gör också den tekniska förslitningen av byggnader.

De skattesakkunniga som framlade ett förslag i det här ärendet blev i viss mån kritiserade, men jag tycker dock att finansministern, om han haft verkligt intresse för saken, skulle ha kunnat bygga en proposition på förslaget — jag har aldrig hört att statsrådet varit så förfärligt rädd för remissinstanserna. Här är det viktigaste att få fram någonting positivt, som gör det möjligt för jordbrukarna att investera i byggnader. Nu ställer sig alltid jordbrukarna frågan om de skall reparera eller bygga nytt, och så låser de fast sig vid en reparation som inte är den bästa lösningen i längden.

Jag skulle mot bakgrund av detta vilja säga att jordbruket befinner sig i en betydligt sämre situation än t. ex. industrien. Industrien kan bygga och skapa nytt med hjälp av sina investeringsfonder, men några liknande möjligheter har inte jordbruket.

Nu är alltså frågan lagd under ny ut-

redning, och vi kan tyvärr inte förvänta oss någonting positivt på en tid.

I en promemoria för en tid sedan har lantbruksstyrelsen för regeringen klargjort gällande beskattningsreglers inverkan på rationaliseringsverksamheten samt likviditeten och lönsamheten inom jordbruket. Där har lantbruksstyrelsen mycket starkt understrukit att det måste anses i hög grad angeläget att avskrivning för ekonomibyggnader i enlighet med vad den särskilda sektionen inom skattelagssakkunniga anfört i den år 1963 avlämnade promemorian med förslag till ändrade bestämmelser om avdrag för värdeminskning å jordbrukets driftbyggnader medges med tre procent per år. Härutöver fordras regler för fastställande av avskrivningsunderlaget vid anskaffning av byggnader i samband med fastighetsförvärv.

Jag tror att alla som har funderat över detta är ense om den saken. Skall vi verkligen kunna få fram den rationaliseringstakt som alla önskar och som ingår som ett led i en strävan att skapa ett effektivt jordbruk, så måste möjligheterna snabbt bli förbättrade i det här avseendet. Jag hoppas att finansministern skall visa en mer positiv syn på dessa frågor och snart lägga fram ett förslag för riksdagen.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredros och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 33, angående anslag för budgetåret 1965/66 till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.; och

nr 34, med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1965/66.

Föredros och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 36, med förslag till lag angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om

igångsättningstillstånd för byggnadsarbete.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 37, angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1965/66.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 6 och 7, statsutskottets utlåtande nr 29, bevillningsutskottets betänkanden nr 3—6, bankoutskottets utlåtande nr 5, första lagutskottets utlåtanden nr 4—9, andra lagutskottets utlåtanden nr 11—16, tredje lagutskottets utlåtanden nr 5 och 7 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 1—4.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 35, angående godkännande

Meddelande ang. enkel fråga av avtal med Stockholms stad rörande vissa markbyten m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga den 8 mars framställdes av herr *Dahlén* (fp) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Är Statsrådet beredd att undersöka möjligheterna att medge befrielse från skatt för 'invalidbil' även i fall där den invaliderade ej själv kan köra fordonet?»

Justerades protokollsutsdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.56.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 10 mars

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av riksdagens militieombudsman samt dennes ställföreträdare.

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! För vardera av de två val, som skall förrättas vid detta plenum, ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkännts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Vardera listan upptar namn på så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Herr förste vice talmannen avlämnade därefter två särskilda listor.

Den lista, som avsåg valet av valmän, upptog under partibeteckningen »Den gemensamma listan» följande namn:

Strand
Elmgren
Andersson, Axel
Virgin
Ahlkvist
Pettersson, Georg
Nilsson, Ferdinand
fröken Mattson
Källqvist
Arvidson
Svedberg, Erik
Palm
Svensson, Axel
Svanström
fru Segerstedt Wiberg
Hernelius
Magnusson
Söderberg
Geijer, Lennart
Hilding
Kaijser
Hedström
Olsson, Johan
Nyman

Sedan denna lista upplästs och av kammaren godkännts, förklarades de å listan upptagna personerna hava blivit utsedda till valmän.

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse riksdagens militieombudsman samt dennes ställföreträdare.

Den av herr förste vice talmannen avlämnade lista, som gällde detta val, upptog under partibeteckningen »Den gemensamma listan» följande namn:

Wärnberg
Dahlberg
Ernulf
Holmberg
Lundin
Carlsson, Eric

Efter det denna lista upplästs och av kammaren godkännts, förklarades de å listan upptagna personerna hava blivit utsedda till valmanssuppleanter.

Ang. trafikförbindelserna över Lainio älv mellan Junosuando och Parkalombolo

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet **SKOGLUND**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Wanhainens* interpellation angående trafikförbindelserna över Lainio älv mellan Junosuando och Parkalombolo, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Wanhainen har frågat mig om jag vill medverka till att erforderliga resurser snarast ställs till myndigheternas förfogande för projektering och byggande av ny bro över Lainio älv mellan Junosuando och Par-

Ang. trafikförbindelserna över Lainio älv mellan Junosuando och Parkalombolo
kalombolo och att lämpliga provisoriska förbindelser anordnas på ifrågavarande väg över Lainio älv, så att vissa byar öster om älven inte avskäres kommunikationsmässigt från yttervärlden.

Nuvarande bro över Lainio älv vid Vakinakoski tillåter enligt länskungörelserna 6 tons axeltryck och 9 tons fordonsvikt. Med hänsyn till brons ålder och beskaffenhet har länsstyrelsen i slutet av förra året meddelat förbud att passera bron med motordrivna fordon eller fordonståg, vars bruttovikt överstiger 3,5 ton. Dispens från förbudet kan emellertid medges för transport av särskild betydelse.

Projektering av ny bro över Lainio älv har påbörjats och i dagarna har en utredningsplan färdigställts.

Projekteringen kommer att fortsättas under året. Fastställd arbetsplan torde föreligga tidigast i början av år 1966. Företaget ingår i nu gällande flerårsplan med medelstildelning efter periodens slut. Under år 1966 skall flerårsplanen revideras, varvid frågan om tidigareläggning av broprojektet kommer att övervägas. Totala kostnaden har beräknats till ca 2 miljoner kronor.

Som komplement till broförbindelsen håller domänverket vinterväg över Lainio älv ca 3 kilometer nedströms bron.

En provisorisk färjeförbindelse över älven, som interpellanten föreslagit, skulle kosta inemot 200 000 kronor i anläggningskostnad och 50 000 kronor i driftkostnad per säsong. En sådan åtgärd torde knappast vara motiverad med hänsyn till att på den befintliga bron får efter dispens släppas fram nödvändiga tyngre transporter upp till tidigare tillåten belastning och att bron inom relativt kort tid torde komma att ersättas. Någon risk för att befolkningen öster om Lainio älv skall bli avskuren från vägförbindelser synes inte föreligga. Om så skulle bli fallet är jag givetvis beredd föreslå särskilda åtgärder.

Herr WANHAINEN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsminister Skoglund för svaret, även om jag måste säga att det i viss mån var negativt. Jag syftar därvidlag på dessa dispenser. Det kan ju inte vara riktigt att folk som behöver transportera materiel, livsförnödenheter o. d. över bron inte får göra detta utan att i varje särskilt fall begära dispens hos vägmyndigheterna, i förevarande fall via länsstyrelsen.

Jag vill erinra statsrådet om att denna fråga aktualiserades av jägmästaren i Tärendö revir redan den 29 december 1964. Detta skedde hos länsstyrelsen i Norrbottens län sedan jägmästaren för reviret hade varit i kontakt med vägförvaltningen och fått det negativa beskedet att den ingenting kunde göra. Vägförvaltningen kunde inte ens öppna en vinterförbindelse över älven beroende på att den icke hade medel till förfogande för detta ändamål.

Revirjägmästaren ingick då med en skrivelse till länsstyrelsen, i vilken han påpekade att reviret hade planerat bilkörning av ca 800 000 kubikfot virke inom ifrågavarande område; det är uppenbart att därutöver även privatpersoner planerat virkestransporter under vintern. Domänverket öppnade då efter jul en vinterförbindelse tre kilometer söder om bron, men lägg märke till att detta ordnades av domänverket och icke av vägförvaltningen, som tidigare hade sagt att medel saknades för att öppna en sådan förbindelse. Detta förhållande var en av anledningarna till att jag framställde min interpellation.

Jägmästaren i reviret skriver bl. a.: »Vid kontakt med underhållsavdelningen har jag mött förståelse för vårt problem, men ingenjör Andersson därstädes har upplyst om att underhållsavdelningen saknar medel för iordningställande av isad överfart. Jag anmodades inkomma till länsstyrelsen med begäran om överfart.»

Ang. trafikförbindelserna över Lainio älv mellan Junosuando och Parkalombolo

Jag skulle vilja uttrycka den förhoppningen att kommunikationsministern och vägmyndigheterna vidtar snara åtgärder för att provisoriskt förstärka ifrågavarande bro. Jag är mycket tacksam över att kommunikationsministern i sitt svar har sagt, att den bro, som är projekterad, skall tidigareläggas. Jag har ingenting att erinra mot detta, men jag är medveten om att det tar minst ett par år innan bron kan bli klar och kan sättas i trafikabelt skick, även om arbetena igångsätts omedelbart. Därför anhåller jag att åtgärder vidtas för att förstärka den befintliga bron. Därvidlag finns det många möjligheter som står till buds; vi har ju bl. a. ingenjörstrupperna, som kanske skulle kunna göra rätt för sig genom att provisoriskt förstärka den befintliga bron.

Jag ber än en gång att få tacka för svaret.

Herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Jag kan inte tänka mig att man i fråga om underhållet av bron har hänvisat till att medel inte finns; underhållsanslaget är dock ganska väl tilltaget.

Jag vill även påminna om att länsmyndigheterna, däribland vägförvaltningen och, efter vad jag förstår, också länsvägnämnden, har placerat denna bro i angelägenhetsgrad i slutet av gällande flerårsplan och följaktligen inte beräknat någon medelstillelse för en nybyggnad av bron under nu löpande period. Men arbetet med projekteringen pågår för fullt, och när flerårsplanen omprövas 1966 bör alltså länsmyndigheterna ha möjlighet att flytta fram detta projekt. Då är man beredd att sätta igång arbetet, från länets sida för man fram bron i flerårsplanen, medelstillelsen kommer och vägbygget kan påbörjas.

Sedan vill jag bara en passant nämna att dispensgivningen numera inte sker över länsstyrelsen; den har givit polismästaren i Haparanda distrikt rätt

att bevilja dispenser för att man smidigare skall kunna få tillstånd i de fall sådana är nödvändiga, alltså speciellt när det gäller tunga fordon som måste fram.

Herr WANHAINEN (s):

Herr talman! Jag vill bara ytterligare erinra om att den isade överfarten ju flyter bort med våren i april månad, och då är man faktiskt utan förbindelse när det gäller transporter med en bruttovikt över 3,5 ton. Varje gång en sådan transport behöver gå fram skall man vända sig till polismästaren i Haparanda. Det är icke ett godtagbart förhållande — samhället måste givetvis ställa resurser till förfogande, så att detta besvär för allmänheten elimineras.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående godkännande av avtal med Stockholms stad rörande vissa markbyten m. m.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av motioner om viss förstärkning av justitieombudsmanämbetet; och

nr 7, i anledning av motioner om kontroll av taxeringsmyndigheterna genom riksdagens justitieombudsman.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. avsättningen av medel å skogskonto, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning av väckta motioner angående avsättningen av medel å skogskonto samt dispositionen av medel, som insatts å sådant konto, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 93, av herr *Ebbe Ohlsson m. fl.*, och II: 120, av herr *Jonasson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

1) antaga i motionerna infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. förordningen den 30 november 1951 (nr 763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst,

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast förelägga riksdagen förslag till inrättande av brand- och stormskadefond vid skogsbruk med rätt till skattefri avsättning till sådan; samt

II) de likalydande motionerna I: 214, av herr *Wikberg m. fl.*, och II: 262, av herr *Larsson i Norderön m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta sådan ändring av förordningen den 27 mars 1954 om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto, att generösare regler tillämpades vid uppsägning av medel inestående å sådant konto och att skattskyldig erhöles frihet att disponera insättningar från ett år på mer än en inlåningsräkning i enlighet med vad i motionerna anförts.

Det i motionerna I: 93 och II: 120 framställda lagstiftningsyrkandet avsåg, att förordningen om beräkning av statlig inkomstskatt skulle äga tillämpning på skogskontomedel, som tvångsvis återförts till beskattning i samband med överlåtelse av jordbruksfastighet genom försäljning, skifte av dödsbo eller bodelning.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 93, av herr *Ebbe Ohlsson m. fl.*, och II: 120, av herr *Jonasson m. fl.* angående avsättningen av medel å skogskonto m. m.; samt

2) de likalydande motionerna I: 214, av herr *Wikberg m. fl.*, och II: 262, av herr *Larsson i Norderön m. fl.*, angående dispositionen av medel som insatts å skogskonto,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Elofsson, Lundström, Gösta Jacobsson, Billman, Enarsson* och *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* samt herrar *Nilsson i Svälöv, Larsson i Umeå* och *Dahlgren*, vilka, under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 93 och II: 120, ansett, att utskottet bort hemställa,

1) beträffande beskattning vid tvångsåterföring av medel som insatts å skogskonto

att riksdagen måtte antaga det vid motionerna fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. förordningen den 30 november 1951 (nr 763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst; samt

2) beträffande inrättande av brand- och stormskadefond vid skogsbruk

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte snarast förelägga riksdagen förslag till inrättande av brand- och stormskadefond vid skogsbruk med rätt till skattefri avsättning till sådan.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Till bevillningsutskottets betänkande nr 3 har utskottets borgerliga ledamöter fogat en reservation.

Den första frågan gäller beskattningen vid tvångsåterföring av medel som inestår på skogskonto. Enligt nu gäl-

Ang. avsättningen av medel å skogskonto, m. m.

lande bestämmelser måste sådana medel upptagas till beskattning det år då fastighet avyttras eller dödsbo skiftas eller bodelning sker av andra orsaker. Bestämmelsen om skogskonto har ju funnits i vår lagstiftning sedan 1954 och är tillämplig på fysiska personer och oskiftade dödsbon. Det gäller här vissa begränsningar i rätten att insätta medel som i detta sammanhang har mindre betydelse — i princip 60 procent av rotvärdet för försäld skog och 40 procent av under året uppburen likvid för skogsprodukter. För de belopp som en skattskyldig insätter får han enligt bestämmelserna åtnjuta uppskov med taxeringen upp till tio år. Det finns även vissa bestämmelser om minimibelopp som får uttagas och dylikt, som jag här förbigår.

Som många gånger tidigare framhållits är lagstiftningen om skogskonto tillämplig endast på personer som är underkastade progressiv beskattning; det kan man väl säga hör ihop med syftet med den här lagstiftningen, som ju var att mildra verkningarna av den progressiva beskattningen. I det fall då en skattskyldig av någon anledning kanske måste göra ett stort uttag, som omfattar flera års tillväxt, skall han få möjlighet till en utjämning av sina inkomster på ett lämpligt sätt.

Man kan utan tvekan säga att denna lagstiftning i huvudsak har fungerat bra och fyllt uppgiften att åstadkomma de avsedda utjämnande verkningarna i fråga om beskattningen, men det har under de gångna åren visat sig att det i vissa avseenden uppkommer besvärligheter när dessa bestämmelser skall tillämpas.

Jag tänker i första hand på oskiftade dödsbon. När dessa skall skiftas, skall ju enligt bestämmelserna beloppet på skogskonto tvångsåterföras, som man säger, d. v. s. upptagas i sin helhet till beskattning. Från vårt håll har vi i motioner, som vi avlämnat till denna riksdag och även till tidigare riks-

dagar, pekat på att det härvidlag finns vissa verkningar som vi anser att man relativt lätt skulle kunna komma till rätta med genom ändring i den gällande lagstiftningen.

Vi har hyst den uppfattningen och hyser den fortfarande, att det skulle vara till fördel för alla parter — kan man nog våga påstå — om en ändring kommer till stånd. Vi har tänkt oss kombinera bestämmelserna om tvångsåterföring av medel från skogskonto med bestämmelserna om beräkning av s. k. ackumulerad inkomst, som innebär att man som grund för skatteberäkningen lägger ett större antal år än just det beskattningsår det gäller.

Det har anförts mot våra argument, att vederbörande skattskyldig själv har möjlighet att reglera detta — man behöver inte skifta ett dödsbo på en bestämd dag eller en bestämd månad och en försäljning behöver inte ske så där plötsligt, utan dödsboet eller ägaren kan dröja något och göra uttag som fördelar de inestående medlen på lämpligt antal år, så som man har rätt att göra i vanliga fall. Men detta resonemang håller nog inte streck riktigt, och jag tänker då i första hand på dödsbona. Jag har själv varit i kontakt med detta problem och fått klart för mig, att just i dessa fall är syftet förfelat. Lagstiftningen ger inte den lindring i beskattningen som den ger i övriga fall, och jag tycker för min del att det inte hade behövt bli några komplikationer om lagstiftningen i enlighet med vår reservation hade kompletterats så till vida, att även rätten till beräkning av ackumulerad inkomst finge gälla i de här fallen. Jag tror inte att det skulle medföra någon risk för missbruk vare sig i det ena eller andra avseendet. Jag ser saken så som mina medmotionärer och medreservanter också gör, nämligen att det skulle vara en fördel om beräkningsreglerna i de här avseendena ändrades på sätt som vi har föreslagit.

Då detta ärende har varit uppe i

Ang. avsättningen av medel å skogskonto, m. m.

kammaren flera gånger, skall jag inte nu uppta kammarens tid med ytterligare argumentering i saken utan ber att få yrka bifall till reservationen vad beträffar moment 1 i utskottets hemställan.

Reservationen beträffande moment 2 går ut på en utredning angående inrättande av vad vi brukar kalla brand- och stormskadefond vid skogsbruk. Det finns ju vissa möjligheter att göra avsättning till en sådan fond för jordbrukare, som har bokföringsmässig redovisning, vilket ju har fungerat bra. Reservanterna yrkar på en utredning som skall klarlägga om det finns möjligheter att inrätta en sådan fond även i fråga om skogsbruket. Vi tror inte att detta möter några stora svårigheter utan att det mycket väl går att inrätta en sådan fond, och därför har vi ansett det rimligt och befogat att begära en utredning härom. Det är klart att man inte får förbise att det finns dels möjligheter att insätta medel på skogskonto vid inträffad eldsolycka, dels även vissa andra bestämmelser, så t. ex. är den om värdeminskning på skog också tillämplig. Det är emellertid så, att om en eldsolycka inträffar kan ju vid ett enda tillfälle nästan hela skogen för en skogsägare bli skövlad. Jag har faktiskt fått klart belägg för under tidigare år, att bestämmelserna om avdrag för värdeminskning på skog ger ett så pass litet utslag i de stora sammanhang det här blir fråga om — det rör sig vid sådana här tillfällen om väldiga penningbelopp — att nuvarande bestämmelser i sin helhet leder till att den skattskyldige som drabbas av eldsolycka på sin skog även drabbas av en, jag vågar säga, orättvist hård beskattning. Detta har varit grunden till vårt yrkande om utredning för att se om man inte kan komma fram till rimligare förhållanden på detta område.

Herr talman! Jag ber att med vad jag här i korthet har sagt få yrka bifall till reservationen vid utskottsbetänkandet.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Som herr Enarsson nyss anförde är dessa ärenden inte någon ny fråga för kammarens ledamöter. Såväl gynnsammare regler vid tvångsvis återföring av skogskontomedel som avsättning till brand- och stormskadefond samt också kortare uppsägningstid vid uttag av skogskontomedel är mycket kända följetonger i denna kammare. Röstningarna i utskottet har under senare år som regel också utfallit med resultatet 10—10, och i år har det blivit så att jag representerar lottmajoriteten.

Helt fria från nyheter är dock inte frågorna i år. Sålunda har omkring den 1 juni 1964 tillsatts en utredning, benämnd skogsskattekommittén, med uppdrag att förutsättningslöst utreda efter vilka linjer en lösning av skogsbeskattningsfrågan kan komma till stånd. Den nyheten föreligger också i år att reservanterna inte har ställt sig bakom kravet på andra uppsägningstider, varför jag här för tillfället inte behöver orda mera om den saken.

Beträffande reservanternas förslag om att lagstiftningen om medel insatta på skogskonto skall kunna kompletteras med lagstiftning om ackumulerad inkomst i vissa fall kan erinras om att dessa två beskattningsformer varit alternativ till varandra och att för vissa skattskyldiga tillämpa båda skulle te sig orättmätigt. Motionärerna och reservanterna menar nu, att nödig progressionsutjämning inte nås med bara skogskontometoden vid försäljning av en fastighet eller exempelvis vid skifte efter dödsfall.

I likhet med utskottets skrivning vill jag framhålla, att möjligheter till reglering av skatteprogressionen genom successiva uttag föreligger i stor utsträckning. Det är felaktigt att i resultatutjämnande syfte vänta med uttaget till periodens slutskede, och detta förfarande bör inte uppmontras genom ytterligare liberalisering av skatteregler-

Ang. avsättningen av medel å skogskonto, m. m.

na. Vid stort uttag föreligger också möjlighet att företa stora skogsvårdande uppgifter, som ligger helt i linje med lagstiftarnas mening. Vid dödsfall som inträffar ganska snart efter insättning av medel å skogskonto — vilket herr Enarsson också berörde — kan problem uppstå, men det måste framhållas att de insatta medlen framtas till beskattning först sedan skifte av dödsboet har skett, varför successiva uttag dessförinnan kan ske, alltså innan dödsboet har skiftats. Utskottsmajoriteten är dock medveten om att i något enkla fall icke åsyftad skatteverkan kan uppstå, men detta är så pass sällsynt att det inte motiverar ytterligare en generell uppmjukning av en redan tidigare generös skattelagstiftning på området.

Beträffande förslaget om införande av en särskild fond för medel erhållna genom brand- och stormskada kan hänvisas till att skogskontot redan tjänstgör som en sådan fond, något som herr Enarsson var inne på. Begränsningen skulle vara den tioårsgräns som finns med motivering, att skatten kanske omfattar en hundraårig tillväxt. Vi måste dock i detta sammanhang ha klart för oss tre saker, nämligen att totalskada sällan inträffar mer än på mycket små egendomar, där progressiviteten utslagen på de tio år som man kan ha pengarna å skogskonto är mycket liten — även detta berördes av herr Enarsson — att minskning av ingångsvärdet får göras när ersättningen skall beskattas och att alla de skogsvårdande uppgifter som också skall göras under tioårsperioden är avdragsgilla. Således föreligger redan i dag avsevärda möjligheter att undgå oskäligen skatt vid tidigare nämnda skador. Dessa möjligheter är så realistiska att en skrivning till Kungl. Maj:t kan tyckas onödig och att man kan nöja sig med att avvakta resultatet av den inledningsvis nämnda utredningens arbete.

Innan jag, herr talman, nu slutar mitt anförande med att yrka bifall till ut-

skottets hemställan under såväl punkt 1 som 2, vill jag erinra om att en progressionsminskning kommer att ske för alla människor, också för dessa skattebetalare, om proposition nr 14 till årets riksdag bifalles, vilket också i någon mån minskar betydelsen av skogskonton och liknande frågor.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

Därefter gjorde herr talmannen jämlikt de rörande punkten 1 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepats propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Enarsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 3 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall

Då emellertid herr *Enarsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;
Nej — 64.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten 2 hemställt.

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 4, i anledning av väckta motioner angående rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 62, av herr *Ahlsten*, och II: 81, av herr *Berglund*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar eller förtydliganden av gällande kommunalskattelag, att anställd icke på grund av arbetsgivarens skatterättsliga status utestängdes från rätt till periodiskt understöd med avdragsrätt för givaren.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 62, av herr *Ahlsten*, och II: 81, av herr *Berglund*, angående rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Yngve Nilsson*, *Lundström*, *Gösta Jacobsson*, *Billman* och *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* samt herrar *Larsson* i Umeå, *Dahlgren* och *Björkman*, vilka ansett, att utskottet bort på anförda skäl hemställa, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 62, av herr *Ahlsten*, och II: 81, av herr *Berglund*,

måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande de frågeställningar, som i reservationen berörts.

Den i reservationen förordade utredningen borde enligt reservanternas söka finna former, som möjliggjorde avdragsrätt för periodiska utbetalningar till anställd vid organisationer för humanitära m. fl. ändamål, dock med beaktande av att avdrag ej beviljades för bidrag, som enligt gällande beskattningsregler icke vore avdragsgilla.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! De motioner som nu behandlas grundar sig på en händelse, som förtjänar litet mera uppmärksamhet än det korta avslag som bevillningsutskottets majoritet förordar. En person tog sig före att ge tre missionärer i Afrika, vilka han kände, några tusen kronor vardera som periodiskt understöd under ett antal år. Han begärde enligt praxis för periodiskt understöd avdrag för beloppen vid beskattningen. Taxeringsnämnden och kammarrätten gav honom rätt, men regeringsrätten sade nej. Den biträdde taxeringsintendentens uppfattning, att bidragen utgjorde ersättning för utfört arbete.

Nu är att märka att dessa tre missionärer hade samma lön som 234 andra missionärer i samma tjänsteställning, och de periodiska understöd som utgick föranledde icke något avdrag på den normala lönen från arbetsgivarens sida. Veterligen hade icke heller mottagarna av bidragen utfört något arbete åt bidragsgivaren.

Det är alldeles klart, herr talman, att bestämmelserna om periodiskt understöd inte skall kunna missbrukas och inte får missbrukas. Det är därför också naturligt att taxeringsmyndigheterna granskar sådana understöd. Men det förefaller mig och reservanternas i bevillningsutskottet underligt, om man skall tolka bestämmelserna så, att om bidragen ges till en person som har arbete hos en arbetsgivare så skall av-

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall

dragsrätten därför försvinna. Det är ju snart ett ordstäv här i landet, att om man vill ge ett understöd till någon som studerar eller på annat sätt utbildar sig för att så småningom kunna göra rätt för sig, så föreligger ingen avdragsrätt, men om det är fråga om bidrag till en slarver och dagdrivare, så är lagens krav för att man skall få avdrag uppfyllt — i sanning ett underligt inslag i svensk skattelagstiftning som vi under många år försökt få en ändring på.

Skall det nu också bli så att periodiskt understöd med avdragsrätt för givaren inte heller skall kunna utgå till den, som har ett kanske magert betalt arbete och kanske lever i svåra omständigheter och är i behov av vård?

Reservanterna har ansett att problemet är väl förtjänt av en granskning och föreslår därför riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära en undersökning av de aktuella frågeställningar som beröres i motionerna.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr AHLSTEN (fp):

Herr talman! Anledningen till att jag skrivit denna motion är att jag kommit i kontakt med svenska myndigheter på hithörande område och funnit, att det råder mycket olika uppfattningar när det gäller tillämpning av lagen om periodiskt understöd. Att jag har skrivit under denna motion ensam beror på att jag tänkte att det skulle gå att få denna fråga behandlad utan att den skulle få partipolitisk karaktär på något sätt; jag tror nämligen att det gäller en fråga av den arten, att den över huvud taget inte skulle vara be-
tjänt av att man lägger partipolitiska synpunkter på den. Enligt mitt förmenande gäller det ett försvar för demokratin på ett sätt som jag här skall försöka redovisa.

Lagen om periodiskt understöd har varit i kraft sedan 1928, alltså i snart 40 år. Jag har inte hört talas om att

den missbrukats på något sätt. Om så varit fallet borde missbruket ha påtalats långt tidigare.

Jag vet inte vad som är anledningen till att man har börjat tillämpa lagen på ett sådant sätt, att man när det gäller anställda inom våra folkrörelser dessa ställes utanför möjligheten att få tillämpa lagen på samma sätt som gäller för andra svenska medborgare, och det förvånar mig att man har kommit fram till en sådan tillämpning.

Vad som gör att jag har kommit i kontakt med den här frågan är det förhållandet, att när ATP infördes i landet var jag ordförande i Svenska Missionsförbundet. Förbundet har ungefär 1 000 anställda, av vilka 250 då hade tjänstgöring i Afrika och Asien som aktiva missionärer. En person kom till mig och frågade, om han kunde få ge ett periodiskt understöd till en annan person. Jag svarade honom: »Det är klart att du kan få ge ett periodiskt understöd inom lagens ram, du som alla andra, men du får komma ihåg att man inte får ge ett periodiskt understöd som ersätter den lön som vederbörande skall ha från den organisation, som får verka på det sätt som vår fria rörelse gör. Därtill kommer att vi har ATP här i landet, och understödet är inte pensionsgrundande. Det är saker och ting som man bör uppmärksamma i det här sammanhanget.»

Nu tycker jag att denna fråga hade allmänt intresse, och det gjorde att jag beslöt sätta i gång en utredning på området. Jag vände mig till en skatteavdelning här i Stockholm och begärde att få en utredning om vad lagen innehöll, vilken skattepraxis som tillämpades här i landet o. s. v. Jag fick en mycket lång och utförlig redogörelse, undertecknad av chefen för skatteavdelningen och hans närmaste man.

När jag fått det tyckte jag att det var säkrast att jag förvissade mig om vilken syn riksskattenämnden hade på denna sak. Jag gjorde ett förslag till en paragraf i ett styrelseprotokoll och

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall skickade över förslaget till riksskattenämnden med en särskild skrivelse, där jag begärde att få ett utlåtande från nämnden, om de synpunkter som jag anfört i protokollet var sådana att man kunde ge dem som en rekommendation till människorna i allmänhet i landet.

Jag fick svar från riksskattenämnden. I svaret sades det, att protokollet och utredningen på ett par punkter gav uttryck åt mera restriktiva bestämmelser än som följde av lagen och av skattepraxis här i riket. Jag hade lagt till en viss passus av den anledningen att utredningen sagt, att ingenting hindrade att pengarna kunde utbetalas till vederbörande missionär genom clearing med samfundet. Men vi hade ju tilldelning av valutamedel, och jag var angelägen om att inte missbruka den förmånen — vi inom förbundet fick i stort sett inte mer än vi behövde. Jag gjorde ett tillägg i protokollet som sade: sådan är lagen, men den får inte missbrukas. Inom riksskattenämnden sade man, att jag fick stå för detta själv, ty något sådant vet givetvis inte lagen av.

När jag gjort detta kände jag mig ganska lugn. Jag hade ju använt alla de medel som står en svensk medborgare till buds för att kunna ta ett ansvar och ge en rekommendation i denna fråga, och därvid hade jag handlat mera restriktivt än som enligt den statliga myndigheten riksskattenämndens mening var praxis.

Så gick det till i höstas. Då ringde man och frågade om jag ville följa med på en uppvaktning hos regeringsrättens föredragande. Den som ringde var en person som hade gett ett periodiskt understöd av det slag, som jag refererade i min motion, och regeringsrätten hade fällt sitt utslag på ett sådant sätt att man inte riktigt visste vad det innebar.

Jag följde med på uppvaktningen. Det visade sig att ärendet hade behandlats på det sättet, att taxeringsnämnden i vederbörandes hemlän hade givit tillstånd till avdrag, medan taxerings-

inspektören hade varit av en annan mening — något som jag senare skall återkomma till — och prövningsnämnden hade gått på taxeringsinspektörens linje. Vederbörande hade då överklagat till kammarrätten, och kammarrätten hade givit taxeringsnämnden rätt och därmed givit vederbörande rätt till avdrag — kammarrätten hade således följt den rekommendation, som riksskattenämnden lämnat mig.

Detta hade resulterat i att taxeringsinspektören i skrivelse till Konungen hade överklagat ärendet hos regeringsrätten. Det var denna skrivelse som jag fick läsa, och jag måste säga, herr talman, att den upprörde mig såsom en gammal kämpe för den allmänna rösträtten här i landet. När jag läste den, upplevde jag något av den ilska som vi kände när vi gick ut och slogs för att ge allmän rösträtt och medborgarrätt åt det svenska folket.

Man menar här att det förhållandet, att en person är anställd inom en folk rörelse, innebär att vederbörande själv inte kan ta emot en personlig gåva, ett periodiskt understöd, och att han inte kan förvalta det själv, utan att dessa pengar ovillkorligen måste komma den arbetsgivare till godo som han är anställd hos. Man menar således, att anställningen har knutit vederbörande till arbetsgivaren — ungefär som slaven till sin herre. Han får ge upp sitt status som fysisk person och kan således inte vinna den rätt inför svensk lag, som tillkommer varje annan svensk medborgare.

Föredraganden inom regeringsrätten — som jag inom parentes vill säga i detta fall gjorde ett utomordentligt gott intryck och som förstod att vi var chockade över beslutet — menade att den princip, som regeringsrätten hade tillämpat, inte gällde speciellt missionärer utan gällde samtliga anställda inom folkrörelserna.

Regeringsrätten hade alltså fattat ett beslut som innebar att man ansåg att det belopp det här gällde med hänsyn

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall

till vad som förekommit i målet utgjorde ersättning för utfört arbete. Hur man hade kunnat bedöma den saken när det gällde folk som arbetade i Afrika vet jag inte, men jag tycker att den som betalt ut pengarna borde ha bättre vetskap om beloppet var avsett för utfört arbete eller inte. Det är ju omöjligt för en utomstående att bedöma den saken, även om man är jurist. Jag skall återkomma till den saken senare.

I taxeringsinspektörens skrivesle har han, så som jag refererat i motionen, använt det där eländiga ordet — och jag måste, herr talman, nu slå upp motionen och läsa upp det innantill eftersom jag inte klarar det annars — nämligen »enligt min uppfattning skulle alltså ett kausalitetssammanhang...». Det var ett hemskt uttryck — jag skulle tro att det inte ens var uppfunnet då vi slogs för den allmänna rösträtten här i landet utan att det är någonting som juristerna har hittat på efteråt. Det innebär tydligen att man uppgivit sin personlighet och att man som sådan är absolut knuten till arbetsgivaren på ett sätt, som måste vara alldeles främmande för svensk rättsskipning och samhällssyn.

Herr talman! När jag var 20 år och ute och slogs för lika rätt för alla medborgare, förekom det ett annat uttryck, nämligen »Medborgarrätt får inte heta pengar». Det var begripligt; det gällde att hundra procentigt ta hänsyn till människovärdet och att bortse från sådana saker som pengar eller anställningsförhållanden.

Den principen gäller fortfarande här i landet och måste gälla, och det går inte att göra avsteg ifrån den. Men nu har vi kommit så långt bort från diskussionen kring dessa frågor under de 50 år, som har gått, att myndigheterna här i landet tydligen anser att man kan börja nafsas en smula på demokratin inifrån och börja luckra upp det hela.

Jag protesterar här på det bestämdaste mot detta förfaringsätt. Jag tror inte ens att svenska riksdagen klarar

den uppgiften, ty om något politiskt parti skulle hitta på att gå ut i valrörelsen och föreslå, att vi skulle ta ifrån dessa människor deras fulla rätt på vissa punkter i strid mot vad som gäller inom svensk lagstiftning — en rätt som alltså tillkommer andra medborgare — skulle den gruppen lida ett förkrossande politiskt nederlag. Det skulle vara omöjligt att göra på det sättet. Däremot har vi naturligtvis i riksdagen rätt att ändra status för myndigheterna.

När det sedan gäller regeringsrättens utslag har jag i min motion anfört, att vi inte vet vart detta leder. Är det inte fullständigt främmande för vårt arbetsliv, att en person skulle kunna tänka sig att börja betala ut extra lön till en arbetare som är anställd hos en annan arbetsgivare? Vad skulle detta leda till? Det skulle bli fullständigt kaos på vår arbetsmarknad. Det går inte att handla på det sättet, och detta måste vara fullständigt främmande för vårt sätt att se på avtalsfrågorna i detta land.

Vad är meningen med denna lag? Vi lever ju i ett kristet kultursamhälle med en demokratisk rättsordning. I ett sådant samhälle måste det finnas vissa lagar, som tillfredsställer människornas allmänna önskemål. I den gamla boken står ett ord som lyder: »Varen barmhärtiga.» Det är ett kristet bud, som varje människa måste ha möjlighet att få tillämpa i vårt land.

Därför har man förfarit på det sättet att man har gett en person, som står i en viss relation till en annan — det kan vara en släkting eller en god vän — möjlighet att hjälpa denne. Det är den personliga hjälpverksamheten människor emellan, som lagstiftningen om periodiskt understöd avser. Denna har ingenting alls att skaffa med de yrkanden som ställts i riksdagen om att man skall ha rätt att få göra avdrag för gåvor till vissa religiösa samfund m. m.

Låt oss nu — för att ta ett par exempel — tänka oss att två bröder växer upp på en liten bondgård. Den ene blir kanske civilingenjör och egen företa-

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall
gare med goda inkomster. Den andre lever kvar på gården, kanske med stor familj och kanske med den gamla modern. I sådant fall är det meningen med lagen, att den, som fått det bättre ställt i livet skall kunna ge ett periodiskt understöd till den andre för att denne skall kunna ha möjlighet att rusta upp den gamla gården och låta den gamla modern få det bättre än hon har haft det förut. Det är lagens syfte. Och därmed har vi också realiserat kristen barmhärtighet. Om nu den lilla gården i stället skulle rationaliseras bort och brodern, som bodde där i stället skulle ta anställning hos en av våra folkrörelser, då har han enligt taxeringsinspektören upphört att vara en fysisk person som kan ta emot ett periodiskt understöd av detta slag, även om han bygger ett eget hem åt sig och åt brödernas gamla mor. I ett sådant fall anses han helt hänga samman med den organisation, som är hans arbetsgivare, och regeringsrätten menar, att ett periodiskt understöd till honom är ersättning för utfört arbete — fastän man skulle kunna tro att en sådan uppfattning inte vore möjlig att hysa.

Låt mig ta ett annat exempel. Som vi har sett i tidningarna bedriver Rädda barnen hjälpverksamhet nere i Jemen; jag har vissa relationer till denna verksamhet. Om jag nu skulle ge ett periodiskt understöd till en sjuksyster, som arbetar där nere, för att hon skall kunna ta en månads semester för att komma bort från det pressande arbetet bland dessa barn, av vilka åtta dör av tio, så skulle det understödet anses vara ersättning för utfört arbete, därför att vederbörande är knuten till Rädda barnen på ett sådant sätt att hon personligen inte kan ta emot understöd. Och tänk, herr talman, om hon skulle ge ut någon krona för att rädda ett barn till livet! Då har man begått ett brott som inte kan sonas på annat sätt än att pengarna måste dubbelbeskattas! Tänk att vi så tappat bort vår själ i

samhället, att myndigheterna kan resonera på detta sätt. Det är bedrövligt.

Jag är på det klara med att det finns en samhällssida av detta problem, men det finns också en personlig sida, som vi inte kan bortse från. Vi är människor med egen vilja och med behov av att kunna få hjälpa och göra en personlig insats i samhället. Vi har behov av att vara generösa. De människor som vill bör också få möjlighet att vara detta. Det är en prydnad för ett helt folk att dess medborgare uppträder så. Man kan inte täppa till den kanal, som det periodiska understödet utgör. Den måste helt enkelt finnas till.

Om man på den tiden när vi diskuterade den allmänna rösträtten här i landet skulle ha ifrågasatt det riktiga i att man fick göra avdrag för understöd till en anställd inom folkrörelserna, då skulle man nog inte ha rönt någon som helst förståelse för en sådan uppfattning. Tvärtom.

Jag har nu talat om principfrågorna. Jag skall härefter fatta mig kort och jag skall vara barmhärtig, när jag talar om utskottet. Utskottet har ändå gjort vissa försök till en skrivning, som det enligt min mening blivit viss reson i. Utskottet anför på sid. 5 i utlåtandet bl. a.: »Å andra sidan torde i de fall, då bidragsgivaren kan styrka att utgivandet av det periodiska understödet inte har något samband med mottagarens verksamhet, avdrag inte kunna vägras, därest förutsättningarna för avdragsrätt i övrigt är uppfyllda.»

Jag beklagar att man funnit på uttrycket »mottagarens verksamhet», då jag är rädd för att myndigheterna kommer att läsa orden på det sättet, att det här gäller något som hör samman med den verksamhet vederbörande utför. Varje människa som har en anställning skall ju göra sitt yttersta i denna och det bästa möjliga av sin arbetsinsats. Nu är jag rädd för att man kommer att fråga sig i stället: Vad är den här verksamheten för någonting? Om en

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall

ombudsman i ett politiskt parti t. ex. får ett periodiskt understöd på 10 000 kronor för att köpa en bil till sig och sin familj, är det ju klart att han kommer att använda bilen för färder med sin familj men antagligen kommer han också att använda den i sitt arbete och ta betalt härför. Vad är detta? Hör det till hans verksamhet eller inte? Jag nämnde Jemen nyss; ifall sjuksystemen reparerar sin hälsa och kommer tillbaka med stärkta krafter och därför kan göra en bättre insats i arbetet — hör detta då till hennes verksamhet, eller hur skall det tydas?

Jag tror, att ordet »verksamhet» här är oerhört förvillande och kan tydas på många sätt. Hade utskottet i stället skrivit, att det hade samband med mottagarens löneförmåner, så skulle jag ha kunnat vara belåten. Vederbörandes löneförmåner kan man kontrollera, och det får naturligtvis inte vara så att det periodiska understödet på något sätt ersätter de löneförmåner vederbörande skall ha från den organisation där han är anställd. Den saken är klar, och därom råder inga delade meningar.

Det skulle därför vara synnerligen önskvärt att få reda på hur utskottet vill tyda ordet »verksamhet». Utskottets ärade ordförande, herr Ericsson i Kinna, sitter i denna kammare, även om jag inte ser honom just nu, och vi får väl ett inlägg från någon talesman för utskottet. Om utskottet är berett att på det sätt jag nämnde sätta in ordet »löneförmåner» i stället, skulle det bringa en klarhet i denna fråga. Och vi kanske skulle kunna komma överens i denna kammare på ett sätt, som skulle vara till heder för första kammaren, den kammare som sist av alla gav upp motståndet emot demokratiens införande här i landet.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s):

Herr talman! Denna fråga skiljer sig ifrån de övriga frågor, som i dag blivit

föremål för behandling, i det avseendet att det är en ny fråga. Det är inte så sällan som vi via utskotten får tillfälle diskutera sådana ting, och jag skall gärna medge, att när denna fråga kom upp i bevillningsutskottet och man konfronterades med den, var den försätlig på något sätt. Frågan var bestickande till sin formulering. Men när man börjar granska den finner man, att vi har inte mycket annat att göra än att behandla den så som bevillningsutskottets majoritet här har föreslagit.

Efter det oerhört känslomättade och laddade anförande, som motionären nu har hållit, känns det trist att återföra diskussionen till det plan på vilken den skall föras. Det gäller nämligen här en sakfråga som — även om den inte bildar någon grundsten i vår svenska skattelagstiftning — har åberopats i sådant sammanhang, att man inte kan behandla den på det sätt som motionären har önskat. Han avgränsade sig så mycket från sakfrågans innehåll, att han nästan hela tiden uppehöll sig vid givandets välsignelse. Vem vill bestraffa givandet? Visst får barmhärtighetsövningar fullföljas här i landet! Vad det här är fråga om, det är huruvida staten skall betala den barmhärtighetsövningen eller inte. Det gäller avdragsrätten för de gåvor, som man i barmhärtighet ger bort.

Jag tycker nog att den kristliga barmhärtighetsgärningen, som motionären så ofta talade om, inte kan stå och falla med huruvida man har avdragsrätt eller inte för de gåvor man ger.

Den fråga som betänkanudet sysslar med har sina beröringspunkter med en fråga, som vi behandlar vid varje års riksdag och som återkommer även i årets riksdag, nämligen avdragsrätten för gåvor och direkta bidrag till allmännyttiga, religiösa och liknande ändamål, och den har också ett absolut samband med frågan om det periodiska understödet.

Den beskrivning som herr Lundström gav av avdragsrätten för perio-

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall

diska understöd leder mig till att ställa frågan, om det förhåller sig så som han här säger att periodiskt understöd utslutande och oreserverat utgår till sådana som kan ges beteckningen »slarver». I så fall skall vi väl avskaffa hela bidragsrätten! Men det är en överdrift, som herr Lundström gjorde sig skyldig till, även om han inte var så känslomättat affekterad som herr Ahlsten.

Herr Ahlsten slutade sin plädering här med att hänvisa till vad bevillningsutskottet anfört i sin motivering för avslag på motionen, där det sägs att periodiskt understöd utan tvivel skall vara avdragsgillt, i den mån det kan bevisas att understödet inte har något samband med mottagarens verksamhet. Där ansåg herr Ahlsten, att han skulle ha varit helt nöjd med utskottets behandling av denna fråga om utskottet i stället för »verksamhet» hade använt uttrycket »löneförmåner».

Jag har svårt att tänka mig att den både långa och med inlevelse förda pläderingen skulle ha varit överflödigt, om utskottet verkligen hade gjort bara den ändringen i sin motivering. Kan det verkligen vara så att om utskottet hade skrivit ordet löneförmåner, så hade man, som utskottet självt här sagt, öppnat en möjlighet att lämna avdragsberättigade bidrag till den religiösa verksamhet som här avses?

Herr talman, jag kommer inte till någon annan slutsats än att jag ber att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr AHLSTEN (fp):

Herr talman! Jag beklagar att man fortfarande läser fast denna fråga vid de motioner som är väckta med yrkanden om skatteavdrag för gavor till religiösa organisationer. Den frågan hör ju inte alls samman med den vi nu behandlar. Vi talar ju nu om en lag, som bygger på det förhållandet att den som ger ett periodiskt understöd ger bort mer pengar än om han behöll dem och

skattade för dem, medan den som tar emot pengarna skall skatta för dem. Det är detta lagen bygger på, och den kan inte missbrukas.

Herr Eriksson säger, att det är staten som får betala. Men, herr Eriksson, är demokratin för dyr i det här landet? Människorna måste ju ha någon frihet, och allt vad frihet heter har med sig vissa risker. De riskerna måste man ta i en demokrati, det får kosta vad det vill, och jag vill påstå att den aldrig blir för dyr. Varje avsteg från demokrati och från den frihet och rättighet som bör tillkomma medborgarna, den är däremot redan för dyr. Man kan inte lägga upp saken som herr Eriksson gör.

Jag säger detta även med risk att bli betecknad som impulsiv o. s. v. Jag tycker att vi någon gång skall friska upp minnet ifrån de dagar, då vi slogs för demokratin här i landet. Jag tror att om Branting, Staaff och de andra, som slogs för demokratin en gång i vårt land, visste vad vi höll på med, så skulle de sno sig i sina gravar. Det här är småsaker, och därför borde vi vara så pass mycket karlar, att vi kunde klara av det.

Nu vill inte herr Eriksson gå med på att man i utskottets utlåtande ändrar det aktuella ordet till »löneförmåner». Det är väl inte mycket att säga om det, men jag vill ändå utläsa av hans anförande, att utskottet i stort sett syftat till detsamma. Får jag lov att se det så?

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag hade en viss misstanke om att det finns en och annan, för vilken det inte har gått upp att det i svensk skattelagstiftning om periodiskt understöd finns vissa extrema motsättningar, som jag i mitt förra anförande betecknade som märkliga. Det var därför som jag nämnde exemplen med den studerande och dagdrivaren, som båda får periodiskt understöd. Jag trodde dock inte att herr Eriksson i

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

Uppsala saknade kännedom om dessa motsättningar.

Som tur är finns det inte bara dagdrivare som kan ges avdragsberättigade understöd. I så fall vore det ju bedrövt, och då skulle jag nog närmast dela herr Erikssons mening att man borde ta bort avdragsrätten. Men nu är det inte så. Många andra som varken är dagdrivare eller studerande kan få detta understöd. Jag beklagar emellertid om det skulle bli så att inskränkningarna i avdragsrätten också skulle gå ut över dem som ger understöd till folk som utför ett hederligt jobb.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt

hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 65.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 5, av herrar *Wikberg* och *Eric Carlsson*, samt II: 6, av herr *Jonasson m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att täckdikningskostnad upp till 1 000 kronor vid beräkning av nettointäkt av jordbruksfastighet skulle få avdragas i sin helhet ett och samma beskattningsår i enlighet med vad i motionerna anförts;

II) de likalydande motionerna I: 35, av herrar *Isacson* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 41, av herr *Elmwall m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket förslag avsåg, att avskrivningsunderlaget för skogsvägar skulle bestämmas till två tredjelar av anläggningskostnaden;

III) de likalydande motionerna I: 63, av herr *Sveningsson m. fl.*, och II: 83, av herr *Nilsson i Bästekille m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om sådan ändring av kommunalskattelagen, att avdragsrätt kunde beviljas för nyanläggning genom skogsplantering; även som

IV) de likalydande motionerna I: 302, av herrar *Yngve Nilsson* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 373, av herrar *Nilsson i Bästekille* och *Stiernstedt*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta, att kostnaden för yrkesfruktodlarna i samband med omplantering av fruktträd skulle vara avdragsgill vid beskattning.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på återopade grunder hemställt,

A) beträffande avdragsrätt för täckdikningskostnad

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 5, av herrar *Wikberg* och *Eric Carlsson* samt II: 6, av herr *Jonasson m. fl.*, måtte antaga i betänkandet infört förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 2 b och punkt 7 av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) beträffande avskrivningsunderlaget för skogsvägar

att de likalydande motionerna I: 35, av herrar *Isacson* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 41, av herr *Elmwall m. fl.*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) beträffande avdragsrätt för kostnader för nyanlagd skogsplantering

att de likalydande motionerna I: 63, av herr *Sveningsson m. fl.*, och II: 83, av herr *Nilsson i Bästekille m. fl.*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D) beträffande avdragsrätt för omplantering av fruktträd

att de likalydande motionerna I: 302, av herrar *Yngve Nilsson* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 373, av herrar *Nilsson i Bästekille* och *Stiernstedt*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

beträffande avdragsrätt för täckdikningskostnad

I) av herrar *John Ericsson*, *Einar Eriksson*, *Wärnberg*, *Tage Johansson*, *Hellebladh*, *Brandt*, *Allard*, *Engkvist*, *Asp* och *Andersson* i Essvik, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under A hemställa, att de likalydande motionerna I: 5, av herrar *Wikberg* och *Eric Carlsson*, samt II: 6, av herr *Jonasson m. fl.*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande avskrivningsunderlaget för skogsvägar

II) av herrar *Stefanson*, *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Billman*, *Mattsson*, *Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under B hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 35, av herrar *Isacson* och *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 41, av herr *Elmwall m. fl.*, måtte antaga i reservationen infört förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); även som

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

beträffande avdragsrätt för omplantering av fruktträd

III) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! I bevillningsutskottets betänkande nr 6 har lotteriet utfallit så att den socialdemokratiska hälften av utskottet är reservanter under den första punkten och den borgerliga hälften under den andra punkten.

För att börja med punkt A, som gäller täckdikning, vill jag säga att vi sedan några år har en lagstiftning som ger möjlighet till avskrivning av täckdikningsanläggningar med 100 procent enligt en tioårig avskrivningsplan. Motionärerna i år vill att belopp som understiger 1 000 kronor skall få avskrivas på en enda gång i stället för att tas upp i en avskrivningsplan, och de motiverar detta med att det skulle förenkla taxeringsarbetet.

Det kan utan tvivel låta bestickande att man inför en förenkling genom att bevilja avdragsrätt med en enda gång i stället för enligt en avskrivningsplan, men det skulle innebära ett avsteg från en skatteprincip vi har här i landet, nämligen att det inte är anläggningstillgångens kostnad som avgör om den skall skrivas av på en gång eller inte, utan anläggningstillgångens varaktighet. Täckdikningsanläggningar har i regel mycket lång varaktighet, och det finns alltså inget skäl att gå med på vad motionärerna och utskottet här föreslår. Vi reservanter yrkar att de nuvarande principerna skall tillämpas, nämligen att man får avskriva en anläggningstillgång enligt en avskrivningsplan i vanlig ordning. Vi hävdar också att förslaget kan verka försvärande genom att vissa jordbrukare, i stället för att göra en rejäl täckdikning på en gång, kanske i stället skulle göra många små täckdikningar under tusenlappen.

Med hänvisning till det jag nu har sagt ber jag att under punkt A få yrka bifall till reservation I.

Vad sedan gäller skogsvägar ber jag att få erinra om att den lagstiftning vi har inte medger avdragsrätt för grundförbättringar som innebär en värdestegring av fastigheten, medan däremot reparation av fastigheter och underhåll av vägar får dras av, liksom även kostnader för väganläggningar som inte innebär någon grundförbättring och som används en eller annan gång.

När dessa bestämmelser infördes resonerade man så, att en ny skogsbilväg kanske inte innebär en värdestegring för fastigheten med hela beloppet, utan någon del kanske borde föras till reparation. Av detta skäl har man medgivit ett schablonmässigt avdrag med en tredjedel av skogsbilvägens anläggningkostnad enligt en avskrivningsplan. Nu vill motionärerna att avdraget skall höjas till två tredjedelar från en tredjedel.

Vi som i det här fallet står för utskottets betänkande hävdar att det räcker med en tredjedel och att resten utan tvivel är en grundförbättring. Med hänsyn härtill ber jag, herr talman, att i detta fall få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag gör det också under de övriga två punkterna, där det inte finns någon reservation med yrkande. Den första av dessa två punkter gäller kostnader för nyanlagd skogsplantering. Där medges inte avdragsrätt, och vi hänvisar till den kommitté — skogsskattekommittén — som jag tidigare nämnde och som har att utreda hela frågan om skogsbeskattningen.

Avdragsrätt för nyplantering av fruktträd har inte medgivits, men man får avdragsrätt vid utbyte av fruktträd, om man planterar de nya på samma ställe som de gamla. Nu vill motionärerna att man skall få avdragsrätt även om man går utanför den gamla planteringen. Hur långt utanför en gammal

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

plantering skall man då tillåtas gå? Här har vi resonerat så, att detta fall skall jämföras med nyplantering av skog, och dessutom anser vi att man bör avvakta besked från dem som arbetar med företagsbeskattningen inom den allmänna skatteberedningen.

Herr talman! Med det sagda ber jag att under punkt A få yrka bifall till reservationen och under övriga punkter bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Det är mycket riktigt som herr Wärnberg säger, att när det gäller behandlingen av täckdikningskostnader har oppositionen fått majoritet genom lottning, och vi företräder alltså där utskottet.

Vi anser att täckdikningskostnad som inte överstiger 1 000 kronor skall vara avdragsgill i sin helhet på en gång och att ett så litet belopp inte skall behöva uppföras på en avskrivningsplan. Motiven för ett sådant förfaringsätt är många. Bland annat behöver ju långt ifrån all jord täckdikas. På en mindre jordbruksfastighet behöver man kanske täckdika blott på ett enda ställe och där dra fram ett dike, för vilket kostnaden stannar vid 200—300 kronor eller kanske något mer. Vi har nu föreslagit att marginalen skall sättas till 1 000 kronor och att belopp upp till den gränsen skall få avdras på en gång. Vi anser det nämligen vara betydligt enklare att upp till denna gräns medge avdrag på en gång i stället för att man skall ha besväret med en avskrivningsplan. Jag vill också nämna att när ärendet behandlades för några år sedan framhölls från vissa remissmyndigheter, bl. a. riksskattenämnden och några länsstyrelser, att det syntes vara enklare om mindre kostnader kunde få avdras på en gång.

Herr talman! Med dessa få ord ber jag att på denna punkt få yrka bifall till utskottets hemställan.

När det sedan gäller avskrivningsreglerna för skogsväg har ordningen återställt, och vi som tillhör oppositionen har fått skriva reservationen. Som herr Wärnberg framhållit har man i fråga om skogsväg schablonmässigt bestämt avskrivningsunderlaget till en tredjedel av anläggningskostnaden. Reservanterna hävdar att hänsyn måste tas till att avverkningen och utdrivningen av skog numera rationaliserats och mekaniserats. Det kan t. ex. gälla en avsides belägen skogsfastighet. För att över huvud taget kunna komma fram till denna skog med de nya skogsmaskinerna måste man anlägga en ganska dyrbar väg. Denna väg är förutsättningen för att där kunna utföra en rationell skogsdrivning. Under senare år har man i stor utsträckning övergått till att kalavverka vissa områden, där så kan anses vara lämpligt. Om man kalavverkar skogen kommer den nya väg som byggts kanske inte till användning igen på många år. Reservanterna anser då att det är alldeles för litet att fastställa avskrivningsunderlaget till en tredjedel av anläggningskostnaderna.

Jag ber, herr talman, att med den motiveringen få yrka bifall till reservation II.

Beträffande skogsplantering på åker har vi inte avgivit någon reservation. Här pågår nämligen en utredning. Den skrivning som utskottet gjort är sådan att jag anser den vara tillfredsställande. Utskottet skriver: »Utskottet förutsätter, att kommittén därvid även kommer att beakta det i motionerna berörda spörsmålet.» Med detta uttalande, herr talman, har vi låtit oss nöja.

När det sedan gäller rätten till avdrag för kostnad för plantering av fruktträd vill jag erinra om att man har rätt att göra dylikt avdrag vid omplantering, således om fruktträden planteras på samma plats som man tidigare haft fruktträd. Nu har vi emellertid fått många nya fruktsorter, ra-

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

tionellare metoder för trädens skötsel etc. Livslängden för dessa nya fruktträd är inte lika lång som tidigare, om man vill ta ut full produktion. En fruktodling som skall vara fullt produktiv har kanske numera en livslängd av högst 20 år. Sedan behöver omplantering företas. Har man ett annat jordområde som är lämpligt för fruktodling vill man naturligtvis plantera de nya träden där i stället och dra upp de föråldrade träden, medan den gamla marken används för något annat ändamål. Då får man emellertid, efter vad jag kan förstå, inte göra något avdrag för kostnaderna trots att de enligt mitt förmenande bör betraktas som en omplanteringskostnad. Om jag planterar de nya fruktträden på samma mark där jag tidigare haft fruktträd får jag göra avdrag för omplantering. Jag får även göra avdrag för de jordförbättringsåtgärder som kan komma i fråga om jag vill åtaga mig de dryga kostnader som det innebär att köra på ny matjord eller om jag vill med kemiska medel rensa jorden. Det kan, ärade kammarledamöter, bli betydligt dyrare att tillämpa sådana regler för avdragsrätten än att gå den väg som vi rekommenderat i motionen. Vi har på denna punkt avgivit en blank reservation, men jag har inget yrkande. Jag hoppas bara att frågan skall falla framåt.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! När jag läste det avsnitt i utskottets betänkande som gäller rätten till avdrag för täckdikningskostnader blev jag glad — jag trodde närmast att inom utskottet förnuftet så att säga hade segrat över byråkration och formalismen. Men när jag hade vänt blad fann jag att så inte var förhållandet — man stod alltså kvar i sina gamla, tydligen låsta positioner. Det fanns en reservation som gick på avslag, lotten hade bara gjort att situationen i fråga om majoritet och

minoritet blivit omvänd jämfört med föregående år.

Det nya förfaringssättet med avskrivningsrätt för täckdikningskostnader förefaller mig i stort sett tillfredsställande, men jag vill ha sagt att det givetvis är angeläget att man handlägger detta med förnuft och således inte på en avskrivningsbilaga drar med småbelopp när det ändå gäller omkostnader som i princip är avdragsgilla. En sådan ordning kan rimligen inte underlätta taxeringsarbetet och inte heller gagna den praktiske yrkesutövaren, alltså jordbrukaren. Att på en avskrivningsbilaga är efter år ta upp några hundra kronor som medför ett avdrag på ett lika antal tiotusent är väl ändå, menar jag, någonting av ett kineseri. Något som man inte ursprungligen hade tänkt sig skulle bli en följd av detta system.

Vad beträffar taxeringsarbetet och deklarationsförfarandet är det alldeles klart att ett merarbete vållas av att man tvingas göra dessa avskrivningsbilagor, följa upp dem och kontrollera dem. I princip är ju kostnaderna avdragsgilla, det är bara fråga om förfaringssättet. Inget som helst skattebortfall uppkommer därest man ger rätt att omedelbart dra av mindre kostnader.

För jordbrukarna uppstår här ett problem som det i praktiken är mycket svårt att klara ut, nämligen att avgöra vad som är omläggning respektive direkt underhåll av en tidigare dikning. Till avskrivningsbilagan hänförs nämligen inte bara nydikning utan även omläggning. Gräver man upp ett dike för att rensa det men råkar slå sönder rören, då är det en omläggning och denna lilla post måste föras upp på avskrivningsbilagan. Men lyckas man klara rören och lägger ner samma rör efter rensningen måste det ju, herr Wårnberg, vara ett underhåll som är avdragsgillt direkt. Så fungerar det i praktiken — jag har erfarenhet av det både som praktisk jordbrukare och som ledamot i en taxeringsnämnd. Jag

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

vill som en erfarenhet från detta senare arbete säga att man är synnerligen angelägen att få en gräns fastslagen som gör att man kommer ifrån sådana här avväggningsproblem.

Vi skall också komma ihåg att nydikning numera inte förekommer i någon särskilt stor utsträckning här i landet. De arbeten som görs är faktiskt omdikningar av åkrar som redan förut varit dikade. Och omdikning är ju i princip fullt avdragsgill både enligt tidigare och enligt nuvarande bestämmelser, i varje fall när dikningarna görs på liknande sätt som hittills. I verkligheten görs inte de nyare dikningarna dyrare än de gamla, och då kan man ju säga — därest man diskuterar eventuellt skattebortfall — att det nya systemet faktiskt gör att den avdragsrätt, som en jordbrukare hade omedelbart enligt det gamla systemet, numera förs framåt i tiden. Det kan vara värt att notera den saken i detta sammanhang.

Jag måste vidare säga att jag är något förvånad över reservanternas argumentering när de säger att ett dylikt förfaringsätt kommer att innebära ett irrationellt handlande på så sätt att man i stället för en rejäl dikning på en gång skulle göra mindre dikningar upp till den summa som är direkt avdragsgill årligen. Detta är ett mycket verklighetsfrämmande resonemang. Det tyder på att man har mycket liten kännedom om hur det i praktiken går till för närvarande. När det gäller ett större dikningsföretag, som måste utföras maskinellt, kan man inte göra på det sättet, men om det gäller ett mindre dikningsföretag — och det till även tyrs ligger en stimulans i denna omedelbara avdragsrätt — är det ur hela samhällets synpunkt ett riktigt förfarande, ty då tillvaratar man ju på ett bättre sätt den arbetskraft som kanske finns på gården, vilket annars inte skulle ske i samma utsträckning. I sådana fall bör man låta vederbörande

få den eventuella förmån som skulle ligga i detta förfaringsätt.

Det kan vara riktigt att en täckdikning har en längre varaktighet än tio år, men det finns också jordar där täckdikningarna måste göras om med täta mellanrum, kanske redan inom tio år.

Jag vill, herr talman, med dessa ord ha sagt att jag finner det synnerligen angeläget både ur taxeringssynpunkt och ur jordbrukarens-yrkesutövarens synpunkt att vi får en avdragsrätt upp till en viss maximisumma i enlighet med yrkandet i motionerna, som tillstyrkts av utskottet.

Jag yrkar således, herr talman, i vad gäller förevarande avsnitt bifall till utskottets förslag.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Herr Kristiansson förbisåg en mycket väsentlig sak när det gäller denna fråga, nämligen att vi bör försöka få till stånd en viss likformighet näringsgrenar emellan. När man inom andra yrkesgrenar inte har rätt att göra någon avskrivning för småbelopp vid sina anläggningar, finns det enligt min mening inget skäl att göra en avvikelse från den skattelagstiftning som vi nu i princip har och göra det för *en* näringsgren.

Jag vidhåller därför, herr talman, mitt yrkande.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! Jag vill till herr Wærnberg säga att det här inte är fråga om att i princip göra något avsteg, utan det är fråga om att göra en förenkling och att således ge en rätt till ett direkt avdrag evad gäller små belopp av omkostnader som ändå i princip är avdragsgilla.

Om rätt till avdrag för kostnader för täckdikningsanläggningar och skogsvägar, m. m.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande punkten A av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan, därefter särskilt rörande punkten B samt vidare särskilt angående utskottets hemställan i övrigt.

I fråga om punkten A, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock att kammaren skulle godkänna den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wärnberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 6 punkten A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Wärnberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 73:

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande punkten B förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 6 punkten B, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 65.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Herr *Wanhainen* anmälde, att han vid den nu företagna voteringen röstat ja men å den elektriska omröstningstavlan felaktigt angivits såsom frånvarande.

Härefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt i detta betänkande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 5, angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkten 1

Ang. riksbankens penningpolitik

I denna punkt hade utskottet lämnat en redogörelse för den ekonomiska utvecklingen under år 1964 samt den av riksbanken förda penning- och valutapolitiken. Punkten avslutades med en förklaring, att utskottet velat för riksdagen omförmäla vad i detta ärende förekommit.

Beträffande utskottets omförmälan under punkten 1 hade reservation anmälts av herrar *Gustaf Henry Hansson*, *Akerlund*, *Stefanson*, *Regnéll* och *Larsson* i Umeå, dock utan angiven mening.

Herr **HANSSON, GUSTAF HENRY**, (h):

Herr talman! Till bankoutskottets utlåtande nr 5 angående den verkställda granskningen av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning har fogats en blank reservation av fem av utskottets ledamöter. Som en av dessa skall jag här ange vad reservationen avser.

Utskottet gör på sidan 5 följande uttalande: »Utskottet vill i detta sammanhang erinra om riksbanksfullmäktiges i deras remissyttrande över markpolitiska utredningens betänkande gjorda uttalande — som även upplagits i årets finansplan — att det kommunala skatteuttaget skall utgöra en av fördel-

Ang. riksbankens penningpolitik
ningsgrunderna för utlåningen till kommunerna. Utskottet finner det för sin del rimligt att i ett pressat kreditmarknadsläge hänsyn även av detta slag tages vid tillämpningen av rådande emissionskontroll.»

Kommunernas skattesatser skall med andra ord även ligga till grund vid bedömning av om lån får upptagas eller ej, och det enda resultat av tillämpningen härav som kan komma i fråga måste ju vara att en kommun med hög utdebitering skall ha företräde före en kommun som har en lägre utdebitering. Jag säger med flit lägre utdebitering och inte låg, ty sådan finns ju inte numera.

Utgår man ifrån att riksbanken vid sin prövning hittills tagit hänsyn till vad den lånesökande kommunen skall använda pengarna till och till kommunens likviditet, och utgår man vidare från att denna prövning får till resultat att den kommun som måste låna för att bygga en nödvändig skola fått företräde framför den kommun som avsåg att använda pengarna exempelvis till byggande av en grandios simhall — därmed inget ont sagt om sådana — är detta enligt mitt förmenande en riktig metod. Till denna sannolika praxis skall nu införas ett nytt moment, nämligen skattesatsen i den lånesökande kommunen. Vilken roll denna skall spela framgår inte direkt av formuleringen, men det kanske inte kan skada om man försöker tänka efter vad som kan komma att inträffa.

Två kommuner med olika skattesatser ansöker samtidigt om tillstånd att få låna. Den ena kommunen, den som har den högre skatten, avser att använda lånepengarna till något som är önskvärt men inte direkt nödvändigt, under det att den andra kommunen, den med den lägre skattesatsen, avser att använda pengarna till något som är nödvändigt, exempelvis ett skolbygge. Kan det då vara riktigt att skattesatsen skall få spela in och gynna den kommun som har den högre skatten? Jag anser det

Ang. riksbankens penningpolitik

vara felaktigt och hyser den åsikten att det är objektet som sådant och kommunens likviditet — enbart detta — som skall vara utslagsgivande. Skall skattesatsen få spela in vid bedömandet, så är jag så gammalmodig att jag anser att kommunen med den lägre skatten bör ha företräde, men så långt skall jag inte gå utan nöjer mig med att hävda att en hög skattesats icke skall få vara någon fördel när det gäller att få lånetillstånd, och därför har jag och fyra andra av bankoutskottets ledamöter reserverat oss mot majoritetens beslut.

Herr talman! Jag har inte något yrkande, ty det kan jag inte ställa i detta sammanhang, men jag har ansett det angeläget att klargöra varför vi har fogat den blanka reservationen till utskottsutlåtandet.

Herr ADOLFSSON (k):

Herr talman! Jag förstår att jag väl egentligen främst borde ha yttrat mig om penningpolitiken i allmänhet och då inte minst om det ökade ränteslaveri som de upprepade diskontohöjningarna medför. Det skulle emellertid kanske hindra mig från att hinna fram till den bestämda fråga, beträffande vilken jag vill säga några ord, och den frågan är identisk med den som herr Gustaf Henry Hansson här yttrade sig om, således det som sägs i bankoutskottets uttalande på sidan 5 om de kommunala lånefrågorna. Även jag har kritiska synpunkter i detta sammanhang, men jag får nog säga att min kritik, åtminstone delvis, sker från andra utgångspunkter än den kritik som här nyss framfördes av herr Hansson.

Bankoutskottets uttalande, som herr Hansson befriade mig från att läsa upp, solidariserar sig med de mycket omdiskuterade satserna i årets finansplan om att den s. k. lånefördelningen skall baseras på respektive kommuners skatteuttag. Följden skulle inte bara bli den orättvisa som herr Hansson har försökt

att illustrera utan skulle också bli en ännu kraftigare skattebefrielse i fråga om investeringarna i de mest expansiva regionerna. Det är förvånande, för det första att utskottet tydligen förbehållslost godtar fixerandet av vad som hävdas vara maximalt låneutrymme — i det avseendet föreligger inte något reservantuttalande — och för det andra likaså accepterar propåerna om den andrapart av det angivna låneutrymmet som det enskilda näringslivet skall ha, det som staten skall ha och det som kommunen skall ha. Inte heller på denna punkt föreligger någon blank reservation till utskottsutlåtandet, utan i utskottet är man tydligen helt och hållet ense om att denna bedömning är den korrekta och enda möjliga. Någon omfördelning till det allmännas fördel tycks utskottet alltså inte kunna tänka sig, trots att det ju är det allmänna som alltid får svara för de stora följdinvesteringarna i anslutning till det enskilda byggandet av industrianläggningar, kommersiella anläggningar och vad det nu månne vara.

Min kritiska syn på utskottets oreserverade godtagande av finansplanens ord i denna fråga an knyter emellertid allra främst till hotet om ännu hårdare låne restriktioner för de regioner där statsmakterna på alla sätt främjar en närpå våldsamt industriell och kommersiell expansion. Mig veterligen har visserligen statsmakterna inte använt själva ordet »krav», när anspråken har ställts på kommunal beredvillighet att med all makt främja en sådan utbyggnad av dessa mycket attraktiva regioner. Jag vill dock hävda att det i realiteten ändå är fråga om krav på kommunerna i dessa regioner. Ovanpå detta läggs också kravet att kostnaderna för utbyggnaden i ännu högre grad skall finansieras över den kommunala skatten och inte genom lån. Det är klart att jag möjligen kan anklagas för att här så att säga tala för min sjuka mor. Låt gå för det! Den expansionsregion som jag bäst känner till står nu inför en utbyggnad

som på bara några få år kräver miljardbelopp i kommunala följdinvesteringar till det enskilda byggandet. Under de senaste åren har min hemstad tvingats att i huvudsak skattefinansiera även alla investeringar av generalplanekarakter — investeringar som vi skattebetalare sålunda fått betala så att säga kontant på en enda gång. Skall kommunen och kommunerna i regionen piskas till detta också vid den väldiga utbyggnad som nu förestår, måste antingen drastiska skatthöjningar genomföras kommunalt eller också lika drastiska reduktioner i utbyggnaden företas. I det senare fallet kommer statsmakterna att protestera, och då återkommer verkligen frågan om kravet på kommunerna.

Nu talar jag emellertid inte bara för min egen sjuka mor, ty det finns flera regioner med hastig utbyggnadstakt och krav på att utbyggnaden skall fortsätta. Jag kan lika gärna sägas tala för stockholmsregionen och åtskilliga andra regioner i landet. De utbyggnader och anläggningar som nu skapas eller skall skapas i dessa regioner ställs till förfogande avsevärt mera för kommande generationer än för de nu levande människorna. Det kan inte vara rättfärdigt att de senare skall genom lånerestriktioner tvingas att så att säga kontantbetala det som i huvudsak byggs för de efterkommande. Vi är optimistiska nog att tro att våra efterkommande skall lyckas klara sina ekonomiska problem mera tillfredsställande än vi orkar.

Låt mig också något tangera den fråga som herr Hansson ställde om skipande av något slags rättvisa vid tillgodoseende av låneanspråk. Därvidlag vill jag dock bedöma saken litet annorlunda än herr Hansson gjorde.

Genom uttalandet av riksbanksfullmäktige och genom det som har sagts i finansplanen i anslutning därtill har man liksom velat ställa upp ett mått på kommunernas lånerätt. Herr Hansson ville fixera vissa andra mått som det kunde vara rätt besvärligt att följa, såvitt jag förstår. Tidigare ville man

Ang. riksbankens penningpolitik

ibland att måttet skulle vara antalet invånare i kommunen. Nu vill man att måttet skall vara beskattningens höjd i kommunen. För egen del kan jag inte acceptera ett slaviskt användande av någotdera måttet. Det är en av anledningarna till att jag begärde ordet i denna fråga.

Måttet för lånerätten kan inte vara invånarantalet i en kommun eller region jämfört med en annan kommun eller region och inte heller de skilljaktiga skattesatserna. Måttet måste ovillkorligen vara de krav som ställs på respektive kommuner eller regioner med avseende på utbyggnad och utbyggnadstakt, och detta särskilt när det indirekt är statsmakterna själva som ställer dessa krav. Det måste enligt min uppfattning vara det mått som skall användas när man skall, som man brukar säga, fördela det maximala låneutrymme som existerar, fastän jag för min del aldrig har kunnat få klarlagt hur man bedömer vilket låneutrymme som finns. Det visar sig ju gång efter annan att låneutrymmet i verkligheten är mycket större än man hävdar att det är.

Herr talman! Med ledning av de kommunala erfarenheter som jag rätt dyrköpt — det är kanske fel att säga dyrköpt och riktigare att säga plågsamt — har vunnit i dessa frågor kan jag alltså för det första inte godta själva fixerandet av vad som påstås vara ett maximalt låneutrymme. För det andra kan jag ännu mindre ansluta mig till att de kommuner, på vilka de största utbyggnadskraven ställs, skall bestraffas genom tvång till en ytterligare ökad skattefinansiering utöver den mycket omfattande skattefinansiering som sedan länge har funnits i dessa kommuner.

Till sist kanske jag får redovisa vetenskapen om att bankoutskottet inklusive dess reservanter mycket väl överlever utan min välsignelse. Jag noterar ändå att på denna punkt får utskottet verkligen leva utan den.

Ang. riksbankens penningpolitik

Herr **HANSSON, GUSTAF HENRY**,
(h) kort genmäle:

Herr talman! Vi får väl försöka överleva ändå.

Det är naturligtvis ganska svårt för mig att ta upp någon diskussion med herr Adolfsson i fråga om ränteslavet, ty jag har en helt annan uppfattning om den saken än han har. Jag lever kvar i den gamla föreställningen att pengar är en vara. Är det ont om denna vara, blir den dyr. Är det gott om den, blir den billig.

Sedan var herr Adolfsson inne på låneutrymmet. Detta utrymme är begränsat av det sparande som finns i samhället — det offentliga och det enskilda sparandet — och det är detta sparande som skall fördelas på ett eller annat sätt. Från annat sammanhang har jag mig bekant att det för närvarande inte finns några större reservoarer att hämta mera pengar ifrån, utan det är tvärtom på det sättet att det stora sparandet har diskonterats för en ganska lång tid framåt.

Vidare kritiserade herr Adolfsson utskottet för att det inte gjort anmärkning på den fördelning som riksbanken gjort av det tillgängliga sparandet. På den punkten vill jag inte ge honom rätt på något sätt, ty det som väl för herr Adolfsson ligger närmast till hands — bostäderna — har haft en prioritetställning i detta sammanhang, och även kommunerna har också fått en hel del. Industrien och handeln har däremot fått sitta emellan.

Om jag i dessa tre punkter annonserat avvikande mening mot herr Adolfssons, har jag tillfredsställelsen att få sluta med att omtala att jag till alla delar instämmer i vad han sade om tanken att skattesatsen skulle ligga till grund för fördelningen av lånen till kommuner. Det förefaller mig som om vi i denna fråga hade precis samma inställning. Till de tre storstadsregionerna drar sig näringslivet, och därmed drar sig även befolkningen dit. Det uppstår därigenom stora svårigheter

för dessa kommuner att klara investeringarna genom självfinansiering. De har gjort det i mycket stor utsträckning hittills, men det är fråga ifall de råar med ytterligare bördor, och därför hävdar vi att denna skattesats icke skall få ha någon betydelse, när riksbanken prövar låneansökningar.

Herr **ADOLFSSON** (k) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar att herr Hansson nödgas uppträda i två roller här — dels som reservant i bankoutskottet och dels som talesman för bankoutskottet. I den senare rollen polemiserade han mot vad jag hade haft att yttra i några frågor. Den andra delen av polemiken gällde frågan om vilket låneutrymme som verkligen finns till förfogande i vårt land.

Herr Hansson säger att låneutrymmet är begränsat av sparandets omfång. Det är självklart att det inte kan bereda någon större intellektuell möda att här ifrån talarstolen utforma en sådan sats. Det skulle otvivelaktigt krävas större möda att försöka bevisa påståendet. En sådan bevisning har aldrig kunnat frambringas, utan man talar endast i allmänna ordalag om dessa ting. I annat sammanhang har det visat sig att låneutrymmet är väsentligt större än som hävdas. Jag behöver bara erinra om en sådan liten händelse som när ett konsortium för några veckor sedan anmälde att om man bara fick bygga Öresundsbron på det sättet att kostnaden sedan fick finansieras genom en brotull skulle konsortiet utan vidare självt svara för den enorma kapitalinsats som är nödvändig för att bygga bron. Detta bara som ett exempel bland många andra på att det verkligen finns kapitalresurser att tillgå utöver dem som man allmänt brukar räkna med i sådana här sammanhang.

Även om man accepterade påståendet om ett fixt maximalt låneutrymme funnes det anledning diskutera det riktiga i den fördelning mellan stat, kom-

muner och enskilda som anges i finansplanen. Därvidlag ansåg jag att jag hade befogenhet att rikta kritik mot bankoutskottet, och jag kan inte upptäcka att herr Hansson är i stånd att gendriva denna kritik. Men i övrigt är det klart att jag gläder mig över att herr Hansson i stort sett har samma synpunkter som jag beträffande kreditfrågorna för de stora expansiva regionerna. Jag tål verkligen att i sådana sammanhang ha samma synpunkter som en företrädare för högerpartiet, och jag hoppas att denne representant för högerpartiet tål det lika bra som jag.

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag har umgåtts med herr Adolfssons meningsfränder i det kommunala livet i Göteborg och har därför en ganska god vana att umgås med kommunister. Jag känner mig inte på något sätt träffad av detta.

Det är bara en enda sak som jag skulle vilja genmäla mot det senaste anförandet. De som anmälde sig att bygga Öresundsbron har nog inte tänkt sig att ta lånet i Sverige, utan de måste gå ut på de utländska kreditmarknaderna för att tillfredsställa ett så stort behov.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! I detta utlåtande omförmäles även en annan sak av visst intresse, nämligen att riksbanken deltagit i en stödaktion till förmån för det brittiska pundet genom krediter till Bank of England. Enighet råder om att det var välbetänkt från svensk sida att delta i denna stödaktion. Emellertid har jag i en interpellationsdebatt i höstas angående den brittiska importavgiften givit uttryck åt den uppfattningen — en uppfattning som jag alltjämt hysar — att Sveriges riksbank varit något generösare än den enligt min mening borde ha varit.

Ang. riksbankens penningpolitik

Vår kredit åt England var som beaktat 500 miljoner kronor, medan vårt åtagande att bispringa i dylika sammanhang enligt fördelningen av kvoterna i den s. k. Parisklubben varit begränsat till halva detta belopp. Vi kunde givetvis ha sträckt oss till en något större kredit än enligt vårt formella åtagande, något belopp mitt emellan, i stället för att ta i anspråk hela vår kvot och därmed vara generösare än någon annan medlem av Parisklubben, t. o. m. imperielandet Kanada. Skälet för min uppfattning är det att det kan ha en viss prejudicerande betydelse, om man frångår fördelningsplaner som uppgjorts till stöd för medlemmarna. Därigenom kan missuppfattningar uppkomma, som i internationella sammanhang kan ge upphov till icke önskade konsekvenser.

Herr STÅHLE (s):

Herr talman! Vid behandlingen inom bankoutskottet av riksbankens handhavande av penning- och valutapolitiken blev vi i stort sett eniga i sak, något som också framhållits av de talare som tidigare här har behandlat utlånet. Det är endast på en punkt som man har avgivit en blank reservation. Det gäller den kommunala upplåningen. På denna punkt har åsikterna i viss mån gått isär, och jag finner det ganska naturligt att herr Hansson i Göteborg har begagnat tillfället att här redovisa de synpunkter som enligt hans uppfattning gör sig mycket kraftigt gällande i vad gäller Göteborg.

På de tillgängliga resurserna på kreditmarknaden har bostadssektorn under senare år ställt väsentligt ökade krav. Sedan 1962 har sålunda kreditgivningen till bostadsbyggande stigit med drygt 30 procent. Under fjolåret steg bostadskreditgivningen med över en halv miljard kronor jämfört med 1963.

Även det kommunala upplåningsbehovet har vuxit kraftigt under senare

Ang. riksbankens penningpolitik

år. Den främsta anledningen härtill har givetvis varit den kommunala investeringsexpansionen. För bedömningen av kommunernas önskemål om krediter föreligger i dagens situation ett ganska osäkert material. Kommunerna torde dock under kommande år fortsätta att ställa höga anspråk på krediter. Svårigheterna torde även kunna bedömas som mycket stora att kunna tillfredsställa alla dessa stora önskemål.

I denna del kommer in den bedömning som riksbanksfullmäktige har gjort i ett remissvar angående den markpolitiska utredningens betänkande. Man har där gjort det uttalandet, som även har upptagits i årets finansplan, att det kommunala skatteuttaget bör utgöra en av fördelningsgrunderna för utlåningen till kommunerna. Man måste här mycket kraftigt understryka just uttrycket *en* av grunderna för beviljandet av krediter. Utskottet finner det också för sin del rimligt att man i ett pressat kreditmarknadsläge även tar hänsyn av detta slag vid bedömningen av emissionsupplägningarna.

Den expansion som kommunerna har utvecklat på kreditmarknaden under senare år kan belysas med några få sifferuppgifter. Kommunernas långfristiga upplåning, som under åren 1959—1961 låg vid en nivå av cirka 700 miljoner kronor, steg åren 1962—1963 till 1 300 å 1 400 miljoner kronor och uppgick under år 1964 till cirka 1 700 miljoner kronor. Den stora investeringstakten har ju skilda utgångslägen i olika kommuner. Det är riktigt, som herr Adolfsson här har anfört, att upplåningsbehovet för kommunernas investeringar givetvis inte får helt bedömas efter skatteuttaget. På den punkten har utskottet enligt min uppfattning skrivit mycket mjukt, nämligen dels att skatteuttaget skall vara *en* av utgångspunkterna för riksbankens bedömning då det gäller att bevilja krediter och dels att denna be-

dömning skall göras i ett pressat kreditmarknadsläge. Den enligt min mening ganska mjuka skrivning som utskottet här har gjort täcker enligt vår uppfattning det behov av riktlinjer för bedömningen som riksbanken i rådande pressade ekonomiska läge bör ha till sitt förfogande.

Herr Åkerlund var inne på en annan fråga, som utskottet också har behandlat i detta sammanhang. Det gäller riksbankens deltagande i den internationella ekonomiska solidaritetens namn. Det gällde vår riksbanks deltagande i Bank of Englands ansträngningar att stärka pundets ställning. Utskottet har även här enligt min mening gjort en mycket mjuk skrivning men ändock positivt godkänt riksbankens arrangemang. Utskottet anför i utlåtandet följande: »I syfte att stärka pundets ställning sattes det s.k. generella lånearrangemanget inom Internationella valutafondens ram i kraft för första gången.» Utskottet uttalar sedan avslutningsvis följande: »De vidtagna åtgärderna är ett uttryck för de på senare år intensifierade strävandena att åstadkomma ökad stabilitet i de internationella betalningsförbindelserna.» Detta har utskottet för riksdagen velat omförmåla.

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY,
(h) kort genmäle:

Jag kan faktiskt hålla med om, herr talman, att utlåtandet är ganska mjukt skrivet, men man bör ju komma ihåg en sak, nämligen att den största mjukheten kom till i utskottet i sista ögonblicket, då man förde in orden »i ett pressat kreditmarknadsläge». Dessa ord innebär en ganska väsentlig inskränkning. Man får vidare hålla i minnet att uppslaget till denna nya kvalifikationsbestämmelse vid prövningen av låneansökningar härstammar från riksbanken och att det är riksbanken som skall omsätta bestämmelsen i praktiken. Det är väl inte

alldeles utan avsikt som den har kommit med, och det gör att man kan nog ha skälig anledning att utgå från att skattesatsen kan få större betydelse i praktiken än vad bankoutskottets majoritet här har uttalat.

Herr STÅHLE (s) kort genmäle:

Herr talman! Summan av de tillgängliga resurserna skall ju användas på bästa sätt inom landet. Vi har inom utskottet bedömt fördelningsprincipen av de tillgängliga resurserna, på det sättet, att det bör vara för riksbanken möjligt att vid kreditgivningen även ta hänsyn till den sak som vi har framhållit, nämligen skattesatsens storlek. Men det är inte enbart skattesatsens storlek som bör vara avgörande, utan jag vill, herr talman, mycket kraftigt understryka att detta skall vara *en* av grunderna. Detta är ganska naturligt. Vi som är kommunalmän ute i landet och som kommer från län, där icke någon av kommunerna har skattesatser understigande 18—20 kronor, och som vet att en del andra kommuner här i landet har skattesatser mellan 14 och 15 kronor, anser att denna bedömning för beviljande av lån icke får åsidosättas utan bör vara en av anledningarna att lämna ut lån vid riksbankens bedömning.

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h) kort genmäle:

Herr talman! Menar herr Ståhle att man skall se till att man får tillräckligt hög skattesats för att få vara med och låna?

Herr STÅHLE (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har mycket kraftigt understrukit att den sak det här gäller skall vara en av anledningarna för beviljande av lån, och jag anser för min del att det sitter så klokt folk i riksbanksledningen att man där skall ha möjlighet att bedöma dessa saker.

Ang. riksbankens penningpolitik

Herr LARFORS (s):

Herr talman! I sitt utlåtande nr 5 har bankoutskottet bl. a. kommit att syssla med frågor som gäller kommunernas upplåning och hur man skall kunna klara den. Vi har redan i debatten hört att det framförts skilda meningar om tillvägagångssättet i detta fall, men en sak är väl ganska klar: situationen har utvecklats så vad gäller kommunernas upplåningsbehov att det knappast längre är en fråga för varje enskild kommun, vare sig det nu är en liten primärkommun eller en stor sekundärkommun. Frågan har utvecklats så att den numera är en riksfråga. Det ligger på riksplanet att tillgodose kommunernas behov ur de knappa resurser som står till vårt förfogande.

Det har här sagts att det är fel att på något sätt lägga skatteuttaget till grund för kommunernas möjlighet att få låna, men förutsättningen är ganska olika för de skilda kommunerna. En talare som här förut berörde detta ämne nämnde, att de stora kommunerna hade en stor inflyttning och att detta skapade krav på nya anläggningar som kostade pengar. Detta är riktigt, men de stora kommunerna får också på grund av den stora inflyttningen och på grund av att ett stort antal juridiska personer »flyttar in» som skattebetalare ett stort skatteunderlag. Det är ju dock skillnad på om en kommun har 100 skattekrönor per capita eller om en kommun har hälften av detta belopp.

Helst skulle vi naturligtvis vilja ha det så att man inte behövde vidta några som helst restriktiva åtgärder när det gäller att tillgodose kommunernas önskemål att låna upp pengar. Alla önskar väl att kommunerna skulle kunna få låna de pengar de behöver utan några som helst direktiv, men tyvärr är situationen för närvarande inte sådan. Vi måste finna oss i att det sker en viss fördelning av de pengar, som står till förfogande för investeringar av olika slag, och även kommunerna måste i detta fall finna sig i en viss ransonering.

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklARATION

Bankoutskottet har skrivit mycket försiktigt i denna del av ärendet enligt min uppfattning. Bankoutskottet säger bara att det finner det rimligt att i ett pressat kreditmarknadsläge hänsyn skall tas även till skatteuttaget, innan man tillstyrker att en kommun får ta upp ett lån. Det föreligger kanske en viss fara som talar för denna ståndpunkt och som jag vill beröra. Utan att på något sätt vilja påstå att så har hänt vill jag bara nämna som exempel, att det skulle kunna tänkas att en kommun i ett visst läge inte tar ut några pengar alls eller obetydligt med pengar för skattefinansiering av investeringar utan kallt räknar med att kunna låna upp pengar till alla investeringar. Jag säger det bara som ett tänkt exempel, och jag vill inte säga var gränsen går för en rätt avvägning härvidlag. Möjligheten finns dock för en eller annan kommun att i ett visst läge driva vad jag vill kalla inflationistisk kommunal-skattepolitik, d. v. s. kallt räkna med att kunna låna så mycket som möjligt till investeringarna. Det kan inte vara riktigt. Då blir inte de resurser som står till förfogande för investeringar i kommunerna rätt fördelade.

Jag skulle personligen faktiskt ha önskat en något starkare skrivning på denna punkt än vad bankoutskottet har presenterat, men jag är fullt medveten om att det inte är lämpligt att komma med ett sådant yrkande nu.

Efter härmed slutad överläggning lades den nu förevarande punkten till handlingarna.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående

upphävande av lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder, m. m.;

nr 5, i anledning av väckt motion om sänkning av myndighetsåldern;

nr 6, i anledning av dels väckta motioner angående kompetenskraven för överförmyndare, m. m., dels ock väckta motioner angående arvodena till förmyndare och överförmyndare; samt

nr 7, i anledning av väckta motioner om skydd för dödsbodelägaras m. fl. medel.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklARATION

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner angående straffpåföljden vid vårdslös deklARATION.

Första lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 503 i första kammaren av fru *Olsson* och herr *Svanström* samt nr 601 i andra kammaren av herrar *Börjesson* i Falköping och *Elmwall*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning och förslag rörande sådan utformning av skattestrafflagen, att vid vårdslös deklARATION samt vid medhjälp till vårdslös deklARATION nuvarande straffpåföljd i form av nimerade böter utbyttes mot dagsböter i enlighet med motionernas syfte.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, I: 503 och II: 601, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Svanström* och *Johansson* i Dockered, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklARATION

angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till förevarande motioner I: 503 och II: 601, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning och förslag rörande sådan utformning av skattestrafflagen, att vid vårdslös deklARATION samt vid medhjälp till vårdslös deklARATION nuvarande straffpåföljd i form av normerade böter utbyttes mot dagsböter.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Som motionär och reservant ber jag att i anslutning till behandlingen av första lagutskottets utlåtande nr 8 få anföra några synpunkter.

I motionerna I: 503 och II: 601 hemställas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsam prövning och förslag rörande sådan utformning av skattestrafflagen, att vid vårdslös deklARATION samt medhjälp därtill nu utgående normerade böter utbytes mot dagsböter. En motion med samma yrkande behandlades av fjolårets riksdag.

I utskottsutlåtandet har bland annat hänvisats till förra årets remissvar, vilka i huvudsak var positiva. Utskottet har i år ej kunnat enas, men majoriteten anser liksom i fjol fortfarande övervägande skäl tala för att systemet med normerade böter, åtminstone tills vidare, bör bibehållas. Utskottsmajoriteten erkänner att skäl kan anföras för såväl dagsböter som normerade böter i det här sammanhanget. Dessa uttalanden får väl tydas så att man inte är helt övertygad om det berättigade i att avslå motionerna.

Innan jag övergår till att motivera reservanternas yrkande vill jag gärna framhålla, att denna nog så ömtåliga lagfråga inte får anses som en partipolitisk fråga, fastän centerpartiets två utskottsledamöter ensamma står på reservationen. Jag hade trott att jag skulle få flera med mig från alla läger för ett bifall till motionen.

Det är nämligen så att, sedan norme-

rade böter i fråga om smugglingsbrott övergivits, är skattestrafflagen det enda område av nämnvärd betydelse där denna mera konfiskatoriska påföljd tillämpas. Som i reservationen framhålles är det självfallet angeläget att reaktionen mot deklARATIONsbrott är tillräckligt kraftigt, och vi reservanter har därför menat att ett bibehållande av normerade böter i fråga om falskdeklARATION kan anses berättigat. Det lindrigare brottet, vårdslös deklARATION och medhjälp därtill, har, menar vi, goda möjligheter att på ett effektivt sätt bekämpas med dagsbotssystemet.

Fördelarna med detta senare system framhölls redan 1942 av de sakkunniga. Vi kan läsa om den saken i utskottets utlåtande på sidan 2, där det framhålles att de sakkunniga år 1942 förordat en övergång från systemet med normerade böter till dagsbotssystem. I de sakkunnigas betänkande diskuterades ingående, huruvida det gällande systemet med normerade böter borde bibehållas eller ersättas med dagsbotssystemet. De sakkunniga instämde i ett tidigare gjort uttalande, att normerade böter till en del tjänar ett rent konfiskationssyfte. De framhöll, att normerade böter var behäftade med vissa olägenheter som ej vidlåde dagsböter. Framst gällde därvidlag, att möjlighet saknades att vid straffmätningen taga tillräcklig hänsyn till den brottsliges ekonomiska ställning. De sakkunniga ansåg sig kunna konstatera, att dagsbotssystemet var lättare att tillämpa än systemet med normerade böter, vilket skulle framgå av att normerade böter syntes utmätas mera ojämnt än som var betingat av omständigheterna i de särskilda fallen. Vidare påpekade de sakkunniga, att straffet i andra likartade fall utgjordes av dagsböter. Tanken att normerade böter genom större stränghet skulle vara mera effektiva ur allmänpreventiv synpunkt bemötte de sakkunniga med att hänvisa till att undandragen skatt regelmässigt står i en viss relation till den brottsliges ekono-

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklARATION

miska förhållanden. Med tillämpning av dagsbotssystemet skulle då följden bli den, att vid ett grövre brott, där en väl-situerad person undandragit ett avsevärt skattebelopp, den brottslige ej allenast dömdes till ett högt antal dagsböter utan även varje dagsbot fastställdes till ett högt belopp. De fall, då normerade böter kunde tänkas uppgå till väsentligt högre summor än dagsböter skulle vara de, där normerade böter i avsevärd grad överstiger vad som är rimligt i förhållande till den dömdes ekonomiska förhållanden.

Detta utlåtande från 1942 kan väl på ingen punkt motsägas efter så många år. Departementschefen ansåg sig emellertid 1943 — trots tillstyrkan från praktiskt taget alla remissinstanser — inte kunna framlägga lagförslag i enlighet med utredningen. Det vare mig fjärran att låta någon skugga falla över det dåvarande statsrådet, men får man ändå inte befara att såväl regeringens som riksdagens handlande vid den tiden i någon liten mån kunde påverkas av krigstidens särskilda förhållanden? Vedergållningstanken, mottot öga för öga och tand för tand, låg tyvärr i tidsandan. Hur som helst med den saken så får vi i dag bedöma problemet ur modern synvinkel, och vi kan då konstatera att systemet med normerade böter bland annat för medhjälp har gjort, att vissa problem uppstått för ambitiösa bokföringsbyråer och liknande att för deklareringsgöromål kunna anställa högt kvalificerade medhjälpare.

Ojämnheter i rättstillämpning och vissa svårigheter i övrigt gör, att enligt reservanternas mening tiden nu är inne för den partiella reform som ett bifall till motionerna kan komma att medföra. Vi anser farhågorna för ökad brottslighet på detta område vid en övergång till dagsböter väsentligt överdrivna.

Med anledning av vad jag sålunda har anfört, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation som är fogad till första lagutskottets utlåtande nr 8.

Herr AHLKVIST (s):

Herr talman! Det är riktigt som herr Svanström anförde, att det finns skäl för såväl normerade böter som dagsböter i skattestrafflagen. Frågan är väl närmast, för vilket system motiveringarna väger över. Då herr Svanström i första hand vill ha dagsböter, är det naturligt, att herr Svanström i sitt anförande sökte plocka fram de motiveringarna som kunde finnas för ett dagsbotssystem. Jag hör kanske därför något komplettera herr Svanströms framställning med några argument för bibehållande av det nuvarande systemet med normerade böter.

Det är riktigt, som herr Svanström sade, att det sakkunnigbetänkande som låg till grund för 1943 års riksdagsbeslut i denna fråga föreslog dagsböter. Det är väl också riktigt att de remissinstanser som tillstyrkte detta system eller lämnade det utan erinran utgjorde majoriteten. Men det fanns ett antal remissinstanser som avstyrkte systemet med dagsböter, och departementschefen gick, som herr Svanström nämnde, på normerade böter. Lagrådet, som granskade propositionen — och det är ju förklarligt att herr Svanström inte nämnde detta — delade departementschefens uppfattning att på ifrågavarande begränsade område de normerade böterna var att föredraga framför dagsböter. Lagrådet framhöll vidare, att en övergång till dagsbotssystemet otvivelaktigt skulle komma att innebära en strafflindring och således ur allmänpreventiv synpunkt verka i en riktning, motsatt den med lagförslaget avsedda. Riksdagen följde också departementschefens och lagrådets rekommendationer.

Herr Svanström nämnde att en liknande motion som denna väcktes vid förra årets riksdag. Han påstod att remissinstanserna då var övervägande positiva för motionens förslag. Jag vet inte hur herr Svanström har räknat. Det var i fjol tre remissinstanser som hördes. En av dem tillstyrkte och två

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklaration

avstyrkte. Enligt min matematiska begåvning innebär detta att flertalet remissinstanser avstyrkte motionen föregående år. Första lagutskottet avstyrkte i fjol enhälligt motionen. Kamrarna följde första lagutskottets förslag, och detta skedde i varje fall i denna kammare utan debatt. Att märka är också, att när vissa remissinstanser rekommenderat införande av dagsbotssystemet, har man gjort det under förutsättning att dagsbotssystemet kunde kombineras med en straffskatt. För närvarande kan ju straffskatt endast kombineras med frihetsstraff. Herr Svanström nämnde ingenting om att de tillstyrkande remissinstanserna rekommenderar en straffskatt. Det är ju också förklarligt att han inte nämnde den saken, eftersom ju motionen i varje fall när det gäller de enklare brotten syftar till en strafflindring.

Första lagutskottet tillstyrker emellertid inte heller motionen vad gäller de mindre grova brotten. Utskottet menar att bötesystemet i nu gällande skattestrafflag inte alls är för strängt för de mindre grova brotten. Det är att märka att för att någon skall kunna dömas till straff erfordras att vederbörande gjort sig skyldig till grov oakt-samhet vid deklarationens uppgörande. Efter den skärpning som riksdagen enhälligt beslutade 1961 är lägsta bötesbeloppet i detta avsnitt 200 kronor, såvida inte det undanhållna skattebeloppet är lägre än 100 kronor, och högst två och en halv gånger det undandrag-na skattebeloppet.

Motionärerna ömmar särskilt för medhjälpare till deklaranterna. Inte heller i det avseendet har utskottet ansett sig kunna tillstyrka, inte minst därför att gällande straffskala är så utformad att den lämnar erforderligt utrymme för en lämplig avvägning i det enskilda fallet.

Herr Svanström nämnde något om svårigheterna att få kvalificerade medhjälpare. Jag är för min del inte över-

tygad om att en övergång från normerade böter till dagsbotssystemet skulle medföra lindrigare påföljd för kvalificerade medhjälpare. Man kan väl tänka sig en kvalificerad medhjälpare med hög inkomst som biträder en deklarat med lägre inkomst. Om vi har dagsbotssystem och medhjälparen anses ha varit medskyldig till de felaktiga uppgifterna, kan medhjälparen på grund av sin högre inkomst få högre böter än den deklarerande. Det är alltså, herr Svanström, inte vidare klart att medhjälparen skulle ha en fördel av ett dagsbotssystem i detta sammanhang.

Sedan kan jag naturligtvis förstå dem som menar att vi bör ha ett ensartat bötesystem i vår strafflagstiftning. Jag vill erinra om att sedan den nya brottsbalken nu trätt i kraft har vi ett enhetligt frihetsstraff. Vi talar inte längre om fängelse och straffarbete utan endast om fängelse. Jag kan som sagt förstå dem som anser att vi då inte heller bör ha mer än ett bötesystem i strafflagstiftningen. Här har emellertid varken motionärerna eller reservanterna varit konsekventa. Alltjämt kvarstår ju vissa författningar med normerade böter. Dessutom har reservanterna, vilket är ännu värre, rekommenderat två olika bötesystem i samma specialstrafflag. Reservanterna föreslår nämligen införande av dagsbotssystem endast när det gäller vårdslös deklaration men vill bibehålla normerade böter när det gäller falskdeklaration. Det är, herr Svanström, ofta så, att om man vill göra en ändring i en lagstiftning, som har fungerat tillfredsställande, kommer man lätt i den situationen, att det är svårt att finna något som fungerar mer tillfredsställande, ja kanske rent av något som fungerar lika tillfredsställande.

Med hänsyn till reservationens omfattning nödgas jag säga, att den förändring som reservanterna föreslår, utgör en förändring till det sämre. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklARATION

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr förste vice talmannen.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag sade nyss till herr Ahlkvist, att vi kunde gå ut i korridoren och göra upp denna sak. När vi emellertid nu har besvärat kammaren, vill jag gärna fullfölja resonemanget.

Det är riktigt som herr Ahlkvist säger, att jag inte framfört alla de synpunkter som till äventyrs kan anföras mot vår motion, men jag hade väl heller ingen anledning att göra det. Det var väl också, herr Ahlkvist, för mycket begärt att jag skulle göra det. Nu har herr Ahlkvist varit vänlig att göra det i mitt ställe.

Vad sedan gäller min matematiska begåvning vill jag inte påstå att den är särskilt högt utvecklad. Jag bara konstaterar att av de remissinstanser som hördes i fjol tillstyrkte specialstraffrättsutredningen motionen. Riksskatte-nämnden och majoriteten inom Stockholms rådhusrätt avstyrkte, men inom rådhusrätten fanns det en minoritet, som ansåg att motionen och dess synpunkter var berättigade. Därmed har jag ju också erkänt att övervägande antalet remissinstanser inte tillstyrkte motionen i fjol. Jag är dock ledsen att behöva säga att riksskattenämnden kanske ser en smula ensidigt på detta problem, vilket naturligtvis är helt i linje med den verksamhet som riksskattenämnden anser sig böra bedriva. Jag har emellertid ingen anledning att nu närmare ingå på denna sak.

Det är riktigt att lagrådet så tidigt som 1943 tillstyrkte regeringens proposition, men sedan dess har, såsom herr Ahlkvist framhållit, straffet för insmuggling av varor till vårt land ändrats från normerade böter till dagsböter, och nu är egentligen bara det här avsnittet kvar. Jag inser att det är inkonsekvent att inte ta steget fullt ut

och gå över till dagsböter på hela området, men den gången då vi kan skriva en gemensam motion i den riktningen, herr Ahlkvist, skall jag gärna stå till förfogande. Jag trodde annars att man i det här fallet som i många andra kanske borde ta ett steg i sänder och att det kunde vara rimligt att nu inledningsvis gå över till dagsböter för det lindrigare brottet och senare ta steget fullt ut.

Jo, det är höjt över varje tvivel att det är besvärligt att få kvalificerade medarbetare för deklara-tionsarbetet. Stora och mycket ambitiösa byråer och organisationer har förklarat detta, men jag är förhindrad att här nämna några namn. Det är uppenbart att man betraktar detta som en ganska allvarlig sak.

Vi har i reservationen pekat bl. a. på det originella förhållandet, att konkurrensregeln inte tillämpas vid straffutmätningen i det här sammanhanget. Utanför ramen för domstolens fria prövning skulle det kunna bli så, att den som medhjälper till 300 deklara-tioner och av misstag råkar göra fel i 10 av dem — det kan ju vara mänskligt i jäktiga deklara-tionstider — egentligen skulle få straffet förmerat tio gånger. Vi har nämligen sagt i vår reservation: »Sälunda kommer när påföljden bestämmes till dagsböter bedömningen av brottets svårighetsgrad till tydligare uttryck i domen, och straffet kan direkt anpassas efter den dömdes ekonomiska förhållanden. Vidare medför dagsbotssystemet att vid sammanträffande av brott sedvanliga konkurrensregler blir tillämpliga. För införandet av dagsbotssystemet talar även angelägenheten av ett enhetligt bötssystem i lagstiftningen.»

Jag håller med om att man inte upp-när det sista, såvida man inte nu ome-delbart tar steget fullt ut, men när vi hemställer om en skrivelse till Kungl. Maj:t i det här ärendet, förutsätter vi att den utredning som då till även-tyrs skulle bli följderna kommer att be-

Ang. straffpåföljden vid vårdslös deklARATION

döma hela frågan i dess stora sammanhang.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr **AHLKVIST** (s):

Jag är tacksam för den undervisning jag fick av herr Svanström om beräkningen av antalet remissinstanser. Jag måste bekänna att jag inte tidigare vetat, att minoriteten är mer än majoriteten. För övrigt glömde herr Svanström även denna gång att tala om, att den minoriteten som tillstyrkte gjorde det under förutsättning att man kunde kombinera dagsböterna med straffskatt.

Herr Svanström förutsätter att vi skall kunna bli eniga framdeles om detta, men jag vill inte ge några förhandslöften i detta sammanhang. Om denna fråga skall prövas, bör den prövas i större sammanhang och från andra utgångspunkter än motionärerna tar upp.

Jag vet inte vem som har sådana svårigheter att få medhjälpare som herr Svanström nämnde eller i vilka fall den som är behjälplig vid upprättandet av en deklARATION löper särskilt stora risker, men om sådana svårigheter föreligger, tror jag inte att de kan avhjälpas genom att man ändrar bötessystemet från normerade böter till dagsböter.

I sin replik sade herr Svanström, att dagsbotssystemet kan bättre anpassas efter vederbörandes ekonomiska förhållanden. Det ligger naturligtvis något i detta, men det är inte hela sanningen. En större inkomsttagare har väl ändå större möjligheter att undanhålla stora skattebelopp än vad en mindre inkomsttagare har. Den mindre inkomsttagaren kan ju inte undanhålla så stora skattebelopp och kan därför inte heller få så höga böter. På det sättet är även de normerade böterna indirekt knutna till vederbörandes ekonomiska förhållanden.

Herr **SVANSTRÖM** (cp):

Herr talman! Till det sista vill jag bara säga, att herr Ahlkvist tycks vidhålla en föråldrad tankegång.

Om herr Ahlkvist ville vara riktigt objektiv, skulle han säkert erkänna, att en övergång till dagsbotssystemet i det här fallet skulle vara i linje med tidens anda. Mitt förslag får inte uppfattas som ett försök att mildra straffet i det här sammanhanget. Jag ber att få understryka än en gång, att det är min uppfattning och reservanternas mening, att det här brottet måste beivras med starka medel, men det bör självfallet ske i överensstämmelse med den allmänna anda som präglar strafflagen över huvud taget och som ju i första hand herr Ahlkvist har varit med om att utforma de senaste åren.

Herr **AHLKVIST** (s):

Herr talman! Man kan inte läsa vare sig reservationen eller motionen på annat sätt än att de syftar till en strafflindring, och det är detta som tett sig mest betänkligt för första lagutskottet och även varit den mest avgörande motiveringen till att motionen avstyrkes. Utskottet har inte velat ge intrycket att vi skulle vilja rekommendera en strafflindring för dessa brott.

När herr Svanström fortsätter att tala om att man framdeles kan komma att överväga ett dagsbotssystem, vill jag upprepa att detta icke kan ske på det enkla sätt man har tänkt sig i motionen; systemet får i så fall kombineras med något annat som gör att ändringen icke kan uppfattas som någon strafflindring.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat pro-

positionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Svanström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 77 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472), bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av väckt motion om ersättning från allmän försäkringskassa för kostnader för globulinsprutor; och

nr 12, i anledning av väckta motioner om förbättring av folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om ersättning från allmän försäkringskassa för resa vid viss vård och behandling

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckta motioner om ersättning från allmän försäkringskassa för resa vid viss vård och behandling.

Andra lagutskottet hade till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 66 i första kammaren av herr *Lundin m. fl.* samt nr 89 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Östersund *m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av lagen om allmän försäkring, att reseersättning utginge till patient, som hänvisats av läkare för vård eller behandling i anledning av sjukdom som föreskrevs i särskild kungörelse (SFS 1962:387) med stöd av 2 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 66 och II: 89, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **LUNDIN** (s):

Herr talman! I Lag om allmän försäkring, andra kapitlet, som handlar om sjukvårdsersättning, föreskrivs enligt 5 § att ersättning för resor även skall utgå till den sjuke som åtnjutit läkar- och sjukhusvård. Det gäller då den sjuke får vård och behandling, direkt förmedlad av läkare.

I samma lags 6 § sägs att Konungen äger föreskriva att ersättning för vård eller behandling kan utgå enligt andra grunder. Kungl. Maj:t har med stöd av denna paragraf utfärdat en kungörelse, som säger att ersättning även utgår för utgifter för vård och behandling som lämnas av icke läkare, exempelvis legitimerade sjukgymnaster eller legitimerade sjuksköterskor. Ersättning för

Om ersättning från allmän försäkringskassa för resa vid viss vård och behandling
vård och behandling kan dock endast utgå om den sjuke är remitterad av läkare. Reseersättning utgår icke till den sjuke som åtnjutit sådan vård.

Det är sådan reseersättning vi motionärer föreslår i motionerna nr 66 i denna kammare och nr 89 i andra kammaren. Vi har i motionerna framhållit att den sjuke, på grund av att reseersättning icke utgår, många gånger icke kommer i åtnjutande av den vård som läkaren föreskriver. Som exempel har vi anfört att inom yrken med tungt kroppsarbete uppstår ofta ryggbesvär, ischias eller muskelförlamning. Läkaren föreskriver där sjukgymnastik, mekanisk sträckbehandling eller liknande, och sådan behandling utföres icke av läkare. Det är dock en vårdform, som för den sortens sjuka är den riktiga. Med långa avstånd till behandlingsställen kan resekostnaderna utgöra hinder för den sjuke att få av läkaren föreskriven vård. För att utveckla exemplet om sjukgymnastisk vård, så vet vi ju att läkaren förordnar minst 10 eller 15 behandlingar. Taxan för behandlingen har varit 10 kronor gången. Resekostnaden blir ofta lika stor och många gånger dubbelt så stor som vårdkostnaden. Resorna blir i senare fallet den huvudsakliga kostnaden för de sjuka, och det är väl orealistiskt att tänka sig att en sjukgymnast skall besöka de sjuka i hemmet när avstånden är stora; annars föreskriver ju kungörelsen eller lagen att skälig reseersättning skall utgå om behandlingen utföres hos den sjuke.

Utskottet säger att frågor om ersättning för resor i samband med olika former av vård och behandling har varit föremål för riksdagens prövning vid flera tillfällen. Det är väl riktigt, men efter den påtalade kungörelsen från 1962, då försäkringslagen kom att omfatta ersättning för vård och behandling lämnad av andra än läkare, har motionerna avsett yrkanden om ersättning för resor i samband med förslag till nya och andra former av vård och

behandling som icke är föreskrivna i lag. Skillnaden i det här fallet är att vi föreslår ersättning för resor i samband med sådan vård och behandling som redan är föreskriven i lagen om allmän försäkring. Detta är naturligtvis en fråga om endast berör glesbygd, som har långt till vård- och behandlingsställen. Lagen om allmän försäkring föreskriver ju reseersättning när vård lämnas av läkare. Då är det väl inte mer än rimligt att, om vården kom att omfatta annan legitimerad vård än den som utföres direkt av läkare, reseförordningen skall gälla även för dessa vårdformer.

Jag anser att det inte har varit nödvändigt att avvakta ett eventuellt förslag från sjukförsäkringsutredningen. Jag anser det av den anledningen att jag inte tror att sjukförsäkringsutredningen kommer att föreslå regeringen att lägga en proposition i frågan eller att riksdagen kommer att anta ett nytt förslag om ersättning för nya och vidgade former av vård och behandling, därest ersättning för resor icke upptas.

Utskottet, som icke har velat tillstyrka motionerna, har dock en positiv skrivning och finner de i motionerna framförda synpunkterna beaktansvärda. Jag får väl därför nöja mig med, herr talman, att göra det uttalandet, att jag hoppas att även sjukförsäkringsutredningen skall finna synpunkterna beaktansvärda och komma med förslag om reseersättning i de fall då sjukförsäkringslagen redan nu föreskriver ersättning för vård och behandling och att när utredningen kommer med förslag om vidgade former för vård och behandling dessa förslag även kommer att omfatta den sjukresor.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Som herr Lundin har sagt, har utskottet varit välvilligt inställt till den motion som han har väckt och som han nu har talat för. Utskottet har funnit — som det står i utlåtandet

Ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet

— de framförda synpunkterna beaktansvärda.

Med hänsyn till att 1961 års sjukförsäkringsutredning, som inte bara har frågan om reseersättningarna att ta ställning till utan hela fältet av olika ersättningsfrågor, arbetar med detta spörsmål har utskottet inte velat eller helt enkelt inte kunnat föregripa ett ställningstagande av denna utredning. I sinom tid kommer förslag om de s. k. merprestationerna liksom den fråga som herr Lundin nu har tagit upp att bli föremål för behandling av riksdagen; det är alldeles uppenbart. Vi hoppas väl alla att den dagen inte skall vara alltför avlägsen då vi får anledning att på nytt ta upp denna fråga.

Får jag till slut bara tillägga att i utredningsuppdraget ingår, såvitt jag har mig bekant, också problemet om den förebyggande hälsovården, vilket i detta sammanhang kanske har sin särskilda betydelse.

Jag ber att få yrka bifall till andra lagutskottets utlåtande nr 13.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner angående reseersättningen enligt sjukreseförordningen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet

Föredrogs änyo andra lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckta motioner angående kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet.

Till behandling hade andra lagutskottet förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 517 i första kammaren av herr Nilsson. Hjalmar, m. fl. samt nr 610 i andra kammaren av herr Anderson i Sundsvall m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådana författningsändringar, som erfordrades för överförande av regleringen beträffande kommunernas uppgifter i fråga om reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet från civilförsvarslagen till lagen om kommunal beredskap, samt

att för dessa kostnader därvid måtte bestämmas statsbidrag efter samma grunder, som gällde för övriga kommunala beredskapskostnader.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 517 och II: 610, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar Edström och Hübinette, fru Olsson samt herrar Sörenson, Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, Gustavsson i Alvesta och Ringaby, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till förevarande motioner, I: 517 och II: 610, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till sådana författningsändringar, som erfordrades för att överföra regleringen beträffande kommunernas uppgifter i fråga om reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet från civilförsvarslagen till lagen om kommunal beredskap samt för att statsbidrag för dessa kostnader skulle utgå efter samma grunder, som gällde för övriga kommunala beredskapskostnader.

Ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Orsaken till här ifrågasatt varande ekonomiska särmeningar mellan stat och kommun är att kommunalrättskommitténs förslag — SOU 1962:7 — att bestämmelserna om reservanordningar inom kommunalteknisk verksamhet — det gäller här vatten-, gas- och elförsörjningen — skulle överföras från civilförsvarslagen till författningen om kommunalberedskap, då de till övervägande del hänför sig till denna beredskap, ännu inte har genomförts.

Då det gäller kommunal beredskap i allmänhet erhåller kommunen statsbidrag med 90 procent eller den större del av kostnaden som Kungl. Maj:t medger, men genom att bestämmelserna om reservanordningar inom den kommunaltekniska verksamheten för vatten-, gas- och elförsörjningen fortfarande räknas till civilförsvarslagen erhåller kommunerna för sin beredskap på detta område statsbidrag med bara två tredjedelar av den skäliga kostnaden.

Det finns inga bärande skäl för att på detta konstlade sätt minska statsbidraget och ytterligare belasta kommunerna. Det har heller inte anförts något egentligt skäl för detta. Man har bara sagt att det kan få vara som det är. Den kommunala beredskapen i sin helhet är ju en typisk allmän försvarsåtgärd för de fall landet skulle komma i krig och bör som sådan främst belasta statsverket och bara i ringa utsträckning kommunerna.

Detta är ju icke någon politisk fråga, där oppositionen vill så att säga komma åt regeringen, utan en rent praktisk ekonomisk angelägenhet mellan stat och kommun. Såväl stadsförbundet som kommunförbundet har ju reservationslöst anslutit sig till den uppfattning som jag gör mig till tolk för. Det kan deras representanter här i kammaren uttala. Därtill har det visat sig att det blir synnerligen besvärligt för länsstyrelserna att avgöra, till vilken grupp

av beredskapsåtgärder en viss åtgärd hör och vilken procentsats som därför skall tillämpas för statsbidraget. Ännu har vi ju inte haft så många sådana här fall, ty detta är ju relativt nytt, men i de fall där frågan varit aktuell har praktiska svårigheter av betydande mått redan visat sig.

Andra lagutskottet tillstyrkte motionen förra året, visserligen med lottens hjälp. I vad utskottet då skrev vill jag helt instämma, och det är detsamma som i år innefattas i reservationen, nämligen att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till sådana författningsändringar som erfordras för att överföra regleringen beträffande kommunernas uppgifter i fråga om reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet från civilförsvarslagen till lagen om kommunal beredskap samt för att statsbidrag för dessa kostnader skall utgå efter samma grunder som gäller för övriga kommunala beredskapskostnader.

Med den motiveringen vill jag yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Hjalmar Nilsson* (s), *Carl Albert Andersson* (s) och *Strandberg* (h).

Herr HÜBINETTE (h):

Herr talman! Jag vill i likhet med herr Edström yrka bifall till reservationen. Jag skall bara komplettera hans framställning med ytterligare någon synpunkt.

Staten ålägger ju kommunen att vidtaga sådana här reservanordningar, och då tycker man att när staten bestämmer om hur det skall vara, så skall staten också svara för kostnaderna. Det tycker jag är ett enkelt och riktigt resonemang. Utskottsmajoriteten har däremot sagt — det står inte i utlåtandet, men det sades vid behandlingen i utskottet — att kommunerna kan tillgodogöra sig viss del av dessa anordningar. Jag tror inte att det är på det

Ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet

sättet, utan jag tror att ett åläggande för kommunen medför utgifter som kommunen inte på något sätt kan ha någon nytta av.

Det förvånade mig litet vad utskottet skriver som motivering för avslag på motionerna, nämligen: »Utskottet kan inte finna, att sedan fjolåret inträffat något som skulle kunna ge riksdagen anledning till ändrat ställningstagande i denna fråga.» Jag begriper inte vad utskottet menar med att det skall inträffa något för att man skall göra en sådan här principiell omdisponering, men det kan ju hända att utskottets talesman kan ge någon förklaring.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen, herr talman!

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Herr Hübinette var förvånad över att det måste inträffa något för att riksdagen skall ta en annan ställning vid förnyad prövning av ett ärende som behandlades för ett år sedan. Jag vill säga att det väl inte är så märkligt att utskottet har gjort det uttalandet.

I samband med en proposition om kommunal beredskap hade riksdagen i fjol att göra avvägning, huruvida reservanordningar som regleras i civilförsvarslagen av år 1960 skulle överföras till lagen om kommunal beredskap eller inte. Riksdagen avvisade vid det tillfället det förslag som reservanterna nu framfört, och att säga att det sedan dess inte har inträffat någonting som kan föranleda ändrat ställningstagande är åtminstone för mig i sammanhanget ganska naturligt.

Lagen om kommunal beredskap antogs, såsom jag nämnde, av riksdagen i fjol, och den ger kommunerna möjlighet att erhålla statsbidrag med lägst 90 procent av de kostnader man har för »särskilda anordningar eller förberedelser för vattenförsörjningen eller den allmänna hälsovården». I samtliga fall

gäller det dock endast åtgärder som har vidtagits med hänsyn till planlagd inkvartering och efter förordnande av länsstyrelsen i respektive län. När ersättning skall utgå, är den dessutom beroende av i vilken omfattning riksdagen anvisar medel till dessa åtgärder.

I civilförsvarslagen, av år 1960, infördes bestämmelser, som ålägger kommunerna att bland annat svara för vissa reservanordningar, i första hand beträffande brandförsvaret. Det anses i de diskussioner som har förts och i de yttranden som har avgivits att det beträffande civilförsvaret i stort sett inte finns kvar något större behov av reservanordningar annat än just för brandförsvaret, såsom anläggandet av branddammar eller motsvarande anordningar. Övriga reservanordningar är ju sådana som i betydande utsträckning ingår i vad vi kan kalla kommunernas normala verksamhet. Det är helt omöjligt för kommuner som har egna vattenverk att inte ha reservanordningar för att kunna tillgodose vattenförsörjningen vid avbrott även vid fredstid. Detsamma gäller ju vid avbrott på el- och gasdistributionen. Här finns redan reservanordningar, eftersom de är nödvändiga för den normala verksamheten på det kommunaltekniska området.

I den utsträckning som det är nödvändigt med särskilda reservanordningar just för civilförsvarets del utgår redan nu statsbidrag till dessa, och det kan vara intressant att se vad riksdagen så sent som i fjol uttalade, då den instämde i vad departementschefen hade sagt.

»Det kan i detta sammanhang vara skäl att understyrka betydelsen av att kommunerna beaktar också beredskapsintresset, då de utför kommunaltekniska anläggningar. Möjligheterna att vid ny- eller ombyggnad utan särskild kostnad eller till en ringa merkostnad vinna väsentligt skydd bör även på detta område tillvaratagas,

Ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet

även om särskilda föreskrifter därom ej föreligger.» Det gäller alltså åtgärder för att såvitt möjligt trygga den kommunaltekniska verksamhet som kommunerna redan i fredstid bedriver. Att såsom reservanterna nu vill, överföra denna fråga om kommunaltekniska reservanläggningar till lagen om kommunal beredskap, vilken ju i huvudsak har sin stora betydelse — jag kanske rent av kan tillägga väsentliga betydelse — just för inkvarteringskommunerna, finns det enligt utskottsmajoritetens uppfattning inte något motiv för.

Av denna orsak vill jag, herr talman, yrka bifall till andra lagutskottets utlåtande nr 15.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Vid förra årets riksdag var meningarna mycket delade, och det var med mycket knapp majoritet, som utskottets förslag den gången avsågs och reservationen vann. Jag begärde dock ordet för att påpeka, var svårigheterna egentligen ligger. De förekommer just på vattenförsörjningsområdet. Elförsörjningen sköts ju på ett speciellt sätt, och det är ju ofta särskilda ekonomiska företag som handhar denna försörjning. För elkraften finns det numera reservledning och dylikt även under normala förhållanden.

När det gäller vattenförsörjningen säger ju lagen om kommunal beredskap, att alla anordningar och förberedelser som berör inkvartering och andra dylika saker skall få statsbidrag enligt lagen om kommunal beredskap, medan alla andra reservanordningar för vatten i kommunerna skall betalas enligt civilförsvarlagen. Resultatet blir ju då, att sådana kommuner som har inkvarteringsbekymmer, som alltså skall bli kommuner dit folk under krigstid skall flyttas, får större hjälp, medan de stora kommuner, varifrån folk skall utrymmas, får mindre bidrag.

Det kanske man kan säga är riktigt bedömt efter dagens situation, men hur vet vi hur det blir i framtiden? Varför skall den ena kommunen få statsbidrag med 90 procent och den andra med 66 2/3 procent av kostnaderna för reservvattenbehållare. Framtiden är oviss. Det kan ju hända att alla våra planer och beräkningar kastas om. Länsstyrelserna får besvärligt bedöma huruvida en kommun skall betraktas som utrymningskommun eller inkvarteringskommun. Den kan ju vara bådadara, om den är vidsträckt. I det ena fallet skall kommunen ha 90 procent statsbidrag i det andra fallet 66 2/3 procent. Det blir enklare om till alla beredskapsåtgärder, som ju avser en del av försvaret under krig, erhöles bidrag av staten efter enhetliga principer.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Är det på det sättet att länsstyrelserna förordnar att en kommun skall vidtaga åtgärder för att klara sina »förberedelser för vattenförsörjningen i anledning av att kommunen är en inkvarteringskommun», utgår ju 90 procent eller det högre statsbidrag som Kungl. Maj:t kan medge såsom skäligt till den kommunen. Då är det alltså fråga om förberedelser för vattenförsörjningen. Enligt civilförsvarlagens bestämmelser är det ju fråga om reservanordningar för att trygga redan befintlig vattenförsörjning, och då utgår i de sammanhangen ett statsbidrag som är två tredjedelar eller det högre belopp som Kungl. Maj:t kan anse skäligt. Det kan väl inte bereda några större bekymmer att klara ut detta på länsstyrelserna.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Både civilförsvarlagen och författningen om kommunal beredskap är försvarlagar. De handlar båda om försvaret — det finns ing-

Ang. kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet

en principiell skillnad. Eftersom försvaret är en statens angelägenhet, menar jag att staten också främst skall ta på sig kostnaden för försvaret.

Herr **LARSSON, LARS, (s)**:

Herr talman! Herr Edström glömde bara att säga vad herr Hübinette påpekade i sitt anförande, nämligen att kommunerna i vissa sammanhang i sin normala verksamhet har nytta av dessa anordningar. Det är det som varit avgörande vid bestämmandet av storleken av statsbidraget. Det är ju det som också varit avgörande när man har gett Kungl. Maj:t möjlighet att i särskilda fall pröva ett högre statsbidrag än nu utgående på två tredjedelar respektive 90 procent.

Herr **HÜBINETTE (h)**:

Herr talman! Jag måste be att få korrigera herr Larsson. I mitt anförande sade jag att utskottsmajoriteten vid frågans behandling i utskottet har resonerat på det sätt som herr Larsson nu angav. Jag har aldrig påstått att det är så att kommunerna kan ha nytta av dessa anordningar.

Herr **LARSSON, LARS, (s)**:

Herr talman! Det förvånar mig, herr Hübinette, om inte kommunerna under fredstid använder de reservanordningar för vatten-, el- och gasförsörjning som de skaffat sig för att stå bättre rustade under krigstid. Jag har den uppfattningen att vi utnyttjar våra resurser i det sammanhanget.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen enligt framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på antagande av det

förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Edström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Edström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 71.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckta motioner om översyn av reglerna rörande folkpension till vissa änkor, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos änyo tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckta motioner om åtgärder mot mörkerolyckor; och

nr 7, i anledning av väckt motion angående körkortsproven.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. behovet av ett internationellt språk

Föredrogs änyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner angående behovet av ett internationellt språk.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 60, av herr *Dahl m. fl.*, och II: 73, av herr *Mellqvist m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Sverige hos Förenta Nationerna måtte föreslå till-sättandet av en vetenskaplig kommission med uppgift att förutsättningslöst utreda behovet av ett internationellt språk vid sidan av de olika national-språken.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet hemställt, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 60 och II: 73 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad utskottet i utlåtandet anför.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat: »Att nu försöka få upp frågan om ett gemensamt språk på FN:s dagordning och att få till stånd en vetenskaplig granskning av olika alternativ förefaller komma att möta stora svårigheter. En framkomligare väg att få frågan på detta stadium underställd ett internationellt forum torde vara en hänvändelse till Unesco genom det svenska Unescorådet. Det bör emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att taga de initiativ som kan anses lämpliga för att pröva förutsättningarna för en undersökning i motionernas syfte.»

Ang. behovet av ett internationellt språk

Herr DAHL (s):

Herr talman! Jag kan säga att det är en i alla avseenden nöjd och belåten motionär som träder upp i talarstolen, när detta ärende nu behandlas. Men jag finner mig ändå föranlåten att med några ord understryka ett par saker som förekommer här, samtidigt som jag naturligtvis med tillfredsställelse hälsar att allmänna beredningsutskottet enhälligt har gått på motionärernas linje.

Förenta Nationerna har beslutat att år 1965 skall vara »det internationella samarbetets år» med syftet att främja allt slags internationellt samarbete, stärka de vänskapliga förhållandena mellan folken och säkra freden. Därmed har Förenta Nationerna gett uttryck åt den uppfattningen, att organisationen och dess medlemsstater särskilt bör uppmärksamma och stödja sådana förslag som syftar till bättre kontakter, större förståelse och ökad ömsesidig uppskattning av olika folks kulturella insatser.

Den motion som väckts av herr Mellqvist m. fl. i andra kammaren och av mig och andra i denna kammare har glädjande nog vunnit anslutning inom samtliga partier. Motionen överensstämmer också helt med vad Förenta Nationerna velat aktualisera genom att proklamera »det internationella samarbetets år 1965». Motionens målsättning är ytterst att skapa förståelse, närma folken till varandra och praktiskt sett söka få till stånd en objektiv utredning om och en rationell lösning av det internationella språkproblemet, d. v. s. söka få fram ett brodersmål vid sidan av respektive modersmål.

Den internationella språkfrågan har blivit en världsangelägenhet som bör lösas på en gång till gagn för både samtid och framtid, och det bör ske dels genom att man rent vetenskapligt klarlägger behovet av ett internationellt språk och dels genom att man objektivt granskar olika alternativ för ett sådant språk och på grundval av

Ang. behovet av ett internationellt språk redovisade fakta summerar fördelar och nackdelar av t. ex. engelskan eller ett annat nationalspråk samt esperanto.

Beredningsutskottet är helt inne på motionärernas linje och skriver i sitt utlåtande: »Den internationella utvecklingen på olika områden medför ett allt mer kännbart behov av förbättrade förutsättningar för språklig kommunikation i det mellanfolkliga vetenskapliga och kulturella utbytet och i det humanitära arbetet samt vid förhandlingar och mänskliga kontakter i övrigt mellan invånare i olika länder. Ett allmänt omfattat internationellt språk torde härvidlag kunna fylla en väsentlig uppgift och bidra till att skapa den ömsesidiga förståelse folken emellan, som är en av grunderna för en fredlig samverkan.»

Motionärerna liksom utskottet är självfallet väl medvetna om att denna fråga inte löses i en handvändning och att hindren är många och svårigheterna stora. Den internationella byråkratiens kvarnar mal långsamt, men historien bär dock vittnesbörd om att när en idé är rotad i ett verkligt behov och bärs fram av en uppriktig vilja att nå resultat, då besegras motståndet i det långa loppet, även om vägen mot målet är lång att gå.

Motionen mynnar som vi vet ut i ett yrkande om att hänvändelse skulle göras till Förenta Nationerna som den lämpligaste instansen för denna frågas behandling. Beredningsutskottet har emellertid inte gått in för detta tillvägagångssätt utan har stannat för Unesco, som ju är ett specialorgan inom FN och som sysslar med undervisning, vetenskap och kultur.

Enligt procedurstadgan för Unescos generalkonferens, artikel 10, har varje medlemsstat, d. v. s. varje regering, rätt att föreslå ett ärendes upptagande på dagordningen, och enligt artikel 17 har varje regering rätt att göra tillägg till den uppgjorda provisoriska dagordningen.

Utskottet påpekar att Unesco, där

Internationella esperantoförbundet har konsultativ ställning, vid sin session i Montevideo 1954 antog en resolution som utmynnade i att Unescos generaldirektör fick i uppdrag att följa språkets användning på olika områden. Däremot har frågan om ett internationellt språk icke inom vare sig FN eller Unesco varit föremål för en sådan förutsättningslös prövning som avses i motionerna.

Det förtjänar understrykas, att det icke är fråga om att ta ställning till vilket språk som bör accepteras utan om ett principiellt konstaterande av det faktum att ett gemensamt internationellt språk är av utomordentligt stor vikt och är behövligt i internationella sammanhang i dag.

Utskottet anser att en framkomlig väg att få frågan underställd ett internationellt forum vore en hänvändelse till Unesco. Motionärerna har som sagt ingenting att erinra mot detta förslag, men däremot torde det väl knappast vara riktigt, som utskottet skriver, att hänvändelsen skall göras genom Svenska Unescorådet. Såväl enligt Unescos stadgar, artikel 7, som enligt instruktionen för Svenska Unescorådet, § 2, har rådet endast rådgivande karaktär. Svenska Unescorådet skall enligt § 2 mom. c föreslå Kungl. Maj:t delegater till Unescos generalkonferens samt tjänstgöra som rådgivande organ för dessa delegater. Svenska Unescorådet har således ingen förslagsrätt. Denna tillkommer enligt Unescos procedurstadgar, artiklarna 10 och 17, medlemsstaterna, d. v. s. regeringarna.

Denna fråga har också aktualiserats i andra länder. Jag kan meddela, att riksdagsman Alvar Sundell i den finska riksdagen tillsammans med ett tiotal riksdagsmän ur olika partier framlägger ett liknande förslag. Även de nederländska riksdagsmännen Kleywegt och van Rijckevorsel har förklarat att de kommer att inlämna en motion med samma hemställan som gjorts i motionen till den svenska riksdagen.

Om riksdagen i dag accepterar det förslag, som ett enhälligt allmänt beredningsutskott framlägger, vill jag uttrycka den förhoppningen att de initiativ, som därvid överlämnas till den svenska regeringen skall kunna utmynna i att det hela föres fram till ett gott resultat. Jag är övertygad om att vi därmed på ett i allo värdigt sätt bidrager till att förverkliga FN:s appell om »det internationella året» och att praktiskt söka förverkliga tanken på att skapa internationell förståelse och folkförbrödning — något som världen i dag är i så stort behov av.

Jag ber således att få yrka bifall till allmänna beredningsutskottets förslag

I herr Dahls yttrande instämde herrar *Dahlberg* (s) och *Einar Persson* (s), fru *Nilsson* (s), herrar *Danström* (s), *Gunnar Pettersson* (fp), *Hermansson* (cp), *Magnusson* (s), *Oscar Carlsson* (s) och *Herbert Larsson* (s), fru *Carlqvist* (s), fröken *Ranmark* (s) samt herrar *Hellebladh* (s), *Bengtson* (cp) och *Svanström* (cp).

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Jag skall bara be att få knyta ett par korta kommentarer till motionen.

Bakom motionen ligger en gammal ideell tanke. Särskilt de som varit med i ungdomsrörelsen känner väl till saken, och jag antar att det är många här i riksdagen som i sin ungdom deltagit i esperantokurser och som drömt om ett internationellt språk. Motionen har ett gott syfte. Men det måste också stå klart att något av det svåraste som finns är att realisera detta syfte. Utskottet har påpekat svårigheterna, och det kunde ha skett mycket starkare.

Jag vill säga, att man med tanke på situationen på språkområdet i världen får beteckna denna motion såsom ganska sofistikerad.

Jag erinrar om att Förenta Nationerna och Unesco under många år dryftat

Ang. behovet av ett internationellt språk en fråga om en mycket mer elementär verksamhet, nämligen kampen mot analfabetism i världen. Man beräknar att det finns minst 700 miljoner analfabeter i världen. Under förra hösten beslöt Unescos generalkonferens att starta en försöksverksamhet i åtta länder för att få erfarenheter av hur analfabetismen i världen skall kunna bekämpas. Denna försöksverksamhet skall pågå under fem år, och man beräknar att den skall dra en kostnad på cirka 50 miljoner kronor. Om erfarenheterna då blir uppmuntrande ämnar man gå vidare. Men alla förstår att det är ett jättelikt arbete att i dessa mycket fattiga länder organisera upp lärarutbildning, skaffa skolböcker och skollokaler och alla övriga förutsättningar som är nödvändiga när man måste starta från botten. Och detta gäller det egna modersmålet — alltså hur man skall lära sig att skriva och räkna och bemästra sitt eget språk.

Mot denna bakgrund är det svårt att tro på möjligheterna att under en mycket lång tid skapa ett verkligt intresse i de internationella organen för en så avancerad tanke som kommer till uttryck i denna motion, nämligen tanken på ett universellt hjälpspråk. Självfallet skulle förslaget även innebära stora kostnader — om man skulle lyckas att i en vetenskaplig undersökningskommission och sedermera i beslutande instanser *finna ett lämpligt språk* eller att *enas* om ett sådant.

Vi får räkna med att det ligger många stötstenar i vägen för denna motion. Det kommer att behövas all den entusiasm som många ledamöter här uttryckte genom att instämma i herr Dahls anförande. Kungl. Maj:t får nu tillfälle att pröva frågan och bedöma, om den anser att frågan bör föras vidare till ett internationellt forum. Jag har ansett det nödvändigt att anlägga dessa synpunkter för att få ett mera realistiskt perspektiv på denna fråga.

Häri instämde herr *Gustavsson*, *Bengt*. (s).

Ang. uthyrning av maskiner och redskap

Herr **PETERSON, ERIC GUSTAF**, (fp):

Herr talman! Sällan har väl en fråga behandlats med så stort och positivt intresse i utskottet som just denna, och det är ju ganska naturligt att vi är intresserade av att skapa förståelse bland folken — något som alla måste säga i hög grad saknas.

Jag kan inte underlåta att citera vad någon i utskottet sade i detta sammanhang. Han berättade nämligen att han träffat en man i ett annat land och diskuterat dessa frågor, och denne man, en arbetare, hade sagt: »Jag har varit gift med en kvinna i 30 år och vi talar samma språk, men vi har grålat i 25 år tills vi kom på att det behövdes mer än ett gemensamt språk för att man skall komma om sams.»

Det ligger någonting i detta. Men utan det gemensamma språket hade det givetvis gått ännu sämre, och vi har därför i utskottet ställt oss positiva till dessa motioner.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr **DAHL** (s):

Herr talman! Jag vill säga till herr Möller att det är självklart att var och en som i internationella sammanhang har sysslat med denna fråga, något som jag har gjort i många år, är på det klara med de synpunkter som herr Möller här drog fram. Men det är här fråga om en revolution, om någonting som världen aldrig har upplevat tidigare, nämligen att man skall försöka skapa en möjlighet för alla människor att vid sidan av sitt eget modersmål tala ett annat språk, vare sig det nu blir t. ex. franska eller engelska. Det är klart att detta kostar kolossala summor och att det kommer att ta tid.

Men om alla människor som arbetar i internationella sammanhang, liksom alla inom utskottet, är på det klara med att här behövs initiativ — skall man då bara rada upp svårigheter? Skall man bara säga, att det kostar så

mycket, att det är så mycket som är i vägen? Varje stor idé har alltid ansetts förorsaka en massa besvärigheter. Finns det människor som tror på möjligheten att bryta motståndet när det gäller ett internationellt språk eller att lösa analfabetismens problem, som över huvud taget tror att man skall kunna lösa internationella problem hur stora svårigheterna än är — skall man då sätta sig med armarna i kors och låta utvecklingen gå dithän den vill? Vet vi att det förhåller sig så som utskottet här har sagt, att det finns ett behov av förbindelsemedel människorna emellan, då är det väl en heder för den svenska riksdagen att vara en av de första institutioner i världen som för fram denna framtidstanke och därmed, även om det kommer att ta lång tid, står som initiativtagare till lösningen av ett av de främsta problem, som vi i vår internationella tid har att ta ställning till.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågakörande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om samordning av de statliga organens insatser, bifölls vad utskottet i detta utlåtandet hemställt.

Ang. uthyrning av maskiner och redskap

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om utredning rörande uthyrning av maskiner och redskap.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 584, av herr *Ferdinand Nilsson*, och II: 687, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Elmwall*, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte

begära, att en skyndsam och allsidig utredning av förutsättningarna för och möjligheterna att finansiellt och organisatoriskt introducera verksamhet avseende uthyrning (utarrendering) av maskiner och redskap till företag i enlighet med motionernas syfte måtte företagas samt att för riksdagen måtte framläggas de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I:584 och II:687 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! I motionerna har vi hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam och allsidig utredning om förutsättningarna och möjligheterna finansiellt och organisatoriskt för en vidgad verksamhet avseende uthyrning av maskiner och redskap till företag samt att för riksdagen framläggas de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Vi har menat att det är ett viktigt led i strävandena att lösa de mindre företagens problem när det gäller kapitalbehovet. Den av oss avsedda verksamheten har prövats utomlands i ganska stor utsträckning och har där kunnat bidra till att lösa detta problem. Metoden blir enligt vår mening av betydelse för exempelvis mindre industrier, för detaljhandeln, för åkerier och för entreprenadföretag. Det innebär ett finansieringsalternativ, som vi anser kan vara värdefullt.

Verksamheten förekommer redan i viss utsträckning. Vi har vissa begränsade erfarenheter, som utskottet värde- rar på det sättet, att det uttalar att man kan konstatera att vissa större banker har startat företag i denna riktning o. s. v. Utskottet är dock inte nöjt med de erfarenheter som hittills gjorts av de större bankerna utan vill ha ytterligare erfarenheter. Man gör emellertid

Ang. uthyrning av maskiner och redskap gällande att den korta tid som förflutit inte har gett några ytterligare erfarenheter.

Eftersom remissyttranden i år inte har inhämtats över motionerna, vet jag inte varifrån utskottet har fått denna uppfattning om att erfarenheterna inte skulle kunna ge någon ledning för bedömandet av frågan. Möjligen har man trots detta, och jag skall inte underkänna någons goda tro.

Om jag emellertid går till vad allmänna beredningsutskottet yttrade förra året, vilket utskottet i år hänvisar till, så visar det sig att man på många håll inom företagareföreningarna hade ett påtagligt intresse för denna verksamhet. Det är också genom företagareföreningarna, som jag har kommit in på detta problem. Vi har haft vissa erfarenheter inom Uppsala läns företagareförening, och vi måste säga oss att gällande bestämmelser inte är smidiga och väl anpassade för en kreditform av detta slag. Därför menar vi att det kunde vara av väsentligt värde att få fram en utredning om enklare bestämmelser.

Det föreligger, som sagt, här ett klart intresse för den mindre företagsamheten. Förra året behandlade vi en proposition som gick ut på att underlätta maskinförvärven, men det var för de s. k. verkliga industrierna. Vid utskottsbehandlingen av den propositionen avvisades försöken att vidga gränserna och lämna stöd även åt mindre företag av det slag som jag nyss skisserade. Jag kan inte underlåta att säga, att jag har en bestämd känsla av att skall vi få något gjort för den mindre företagsamheten, så måste vi ganska hårt hålla därpå. Man kan då inte nöja sig med att säga, att vi förra året avgav ett utlåtande där vi sade så och så och att förra året meningarna i remissyttrandena var litet blandade. Vi vet visserligen att större banker har bedrivit verksamhet av detta slag, men vi vet också att det inom företagareföreningarna på många håll föreligger ett på-

Ang. uthyrning av maskiner och redskap
tagligt behov av bättre form för underlättande av maskinanskaffningen för de mindre företag som jag här har talat om.

Det förefaller kallsinnigt av allmänna beredningsutskottet att säga, att ingenting har hänt och att man inte har vunnit några erfarenheter. Det är beklagligt, att man bekänner att man ingenting inhämtat, inte tagit reda på om det hänt någonting sedan förra gången man frågade sig för inom näringslivet.

Jag har den uppfattningen, att så skall man inte ta frågan. Ett utskott skall inte bara säga: »Vi avstyrkte förra gången och då skall vi avstyrka i år också». Det är aldrig någon väg för framsteg, det är aldrig någon väg för utveckling, det är bara ett anmälande av o villighet, som jag tycker är beklagligt. Vad det här gäller är en utredning av problemet, en förhoppning om att den utredningen kan komma till resultat.

Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till de i utskottsutlåtandet berörda motionerna I: 584 och II: 687.

Herr **PETERSON, ERIC GUSTAF**, (fp):

Herr talman! Jag behöver nu knappast redogöra för utskottets motivering, det har ju herr Ferdinand Nilsson redan gjort på ett utomordentligt sätt. Han har emellertid inte sagt, hur länge sedan det är som frågan senast var uppe i riksdagen. Den behandlades under höstriksdagen 1964, alltså endast för några månader sedan. Den gången hade utskottet frågan ute på remiss men ansåg ändå, att övervägande skäl talade för att ytterligare erfarenheter måste införskaffas innan initiativ kunde tas från det allmännas sida. Man vet, att sedan frågan senast var uppe har uthyrningsverksamheten i viss mån ökat, men utskottet har dock inte funnit anledning att under den korta tid, som förflutit sedan frågan senast behandlades, nu inta en annan ståndpunkt än då.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Motionerna förra året väcktes under den allmänna motions tiden. Utskottets arbetstakt när det gäller behandlingen av dem vill jag inte tala om. När remissvaren kom in till utskottet känner jag inte till, eftersom jag inte tillhör utskottet, men det finnes ingen anledning att tro att de kom in så sent på hösten, strax innan utlåtandet lämnades. Det har säkert gått så lång tid sedan de lämnades, att man kunnat vinna ytterligare erfarenheter sedan dess.

Utskottet har i alla fall kunnat konstatera vidgad användning av det system som motionen tar upp, men större banker har tagit upp saken och man har tydligen slagit sig i ro med det.

Näja, men det var inte från det hållet som intresse för utredning förra året uttalades, utan ifrån företagareföreningar. Där hade man klart för sig, att här finns ett behov, att man skulle kunna uträtta någonting för den mindre företagsamheten. Man kan naturligtvis nyansera sitt intresse, men vill man få fram stöd åt den mindre företagsamheten tror jag det är viktigt att verkligen beakta stödformer, som i andra sammanhang kunnat ge resultat.

Om vi nu skall tala en liten smula mera om utskottsutlåtandet förra gången kan jag säga, att utskottet den gången konstaterade att Sveriges lantbruksförbund inte var intresserat av saken, och det är riktigt. Sedan sade utskottet, att ävenledes RLF hade den uppfattningen. Men så var det inte, RLF menade att man borde satsa på framtiden, medan Lantbruksförbundet var negativt.

Emellertid är ingen av dessa organisationer några små företag precis. Småföretagsamheten i detta land behöver den uppmuntran och det stöd den kan få. Varken överdriven respekt för stor-

bankernas verksamhet eller uttalanden av en organisation, som jag tycker i sammanhanget är en smula ovidkommande, bör här få spela en stor roll.

Jag har en bestämd känsla av, att skall ett effektivt arbete för att stödja småföretagsamheten inom de tätorter som vi vill skall växa upp landet runt främjas, bör även frågan om möjligheterna till förvärv av maskiner i uthyrningsform kunna diskuteras.

Man kan naturligtvis säga sig att det kostar pengar och är en relativt dyr form, men maskinanvändning över huvud taget har ett avskrivningsmoment, som inte heller är billigt. Jag tror att man får räkna med att här finns en möjlighet att kunna lämna krediter för en liten företagsamhet, och det bör kunna ske under för lånegivningen betryggande förhållanden. Jag tror detta är något att tänka på för företagareföreningarnas verksamhet, liksom för kommuner, som vill uppmuntra också den lilla företagsamheten när det gäller att utveckla näringslivet inom sina räjonger.

Jag tror att detta är av betydelse, även om jag också har uppfattningen att vi inte skall överskatta denna betydelse. Det räcker inte med enbart detta, men tillsammans med andra åtgärder kan det bli ganska värdefullt. Låt oss inte nonchalera det!

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken

Ang. uthyrning av maskiner och redskap förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om förbättring av legitimationshandlingar, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 38, angående upprustning av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen, m. m.; samt

nr 41, med förslag till jordförvärvslag m. m.

Herr **ANDERSSON, TORSTEN**, (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende, som avses i Kungl. Maj:ts proposition nr 41, med förslag till jordförvärvslag m. m., hemställer jag, att kammaren måtte medgiva, att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda kungl. proposition utsträcker till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.11.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Fredagen den 12 mars

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av lagen den 6 juni 1925 (nr 179) om ersättning till polisman för skada å kläder, m. m.; och

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 77 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472).

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 76, i anledning av väckta motioner angående reseersättningen enligt sjukreseförordningen; och

nr 77, i anledning av väckta motioner angående kommunernas kostnader för reservanordningar för kommunalteknisk verksamhet.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 38, angående upprustning av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 41, med förslag till jordförvärvslag m. m.

Anmälades och bordlades

dels Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse nr 39, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling,

dels ock följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 44, angående bidrag till handelshamnar och farleder för budgetåret 1965/66, m. m.;

nr 45, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.;

nr 52, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem m. m.;

nr 53, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag; samt

nr 56, angående anslag för budgetåret 1965/66 till barnmorskeläroanstalterna och statens sjuksköterskeskolor m. m.

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från styrelsen för riksdagsbiblioteket inkommit framställning angående anordnandet av ett klipparkiv för riksdagens räkning.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m.; såvitt denna hänvisats till konstitutionsutskottet;

nr 9, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunala renhållningsavgifter och dels i ämnet väckt motion;

nr 10, med uppgift på vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna;

nr 11, med förslag till ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens lönedelelegation;

nr 12, med förslag till ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens krigsdelegation; samt

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 och 13 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1965/66;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 11, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål och om andra åtgärder för att stimulera sådana gåvor;

nr 12, i anledning av väckta motioner angående varulagervårderingen vid inkomstbeskattningen;

nr 13, i anledning av väckta motioner om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem; samt

nr 14, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.;

första lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckta motioner angående beräkningen av semester i vissa fall, m. m.;

nr 20, i anledning av väckta motioner angående vårdbidragen till handikappade barn;

nr 21, i anledning av väckta motioner om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa;

nr 23, i anledning av väckt motion om kontroll av livsmedelsförsäljningen på båtar i internordisk trafik; samt

nr 25, i anledning av väckta motioner om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckta motioner dels om inrättande av särskilda naturvårdsdomstolar, dels angående ersättningen vid tvångsingripande enligt naturvårdslagen, dels om allemansrätten;

nr 8, i anledning av väckta motioner angående köp av skog på rot;

nr 9, i anledning av väckta motioner angående rätten att besluta om jaktvårdsområde; samt

nr 10, i anledning av väckta motioner angående företräde till bearbetning av stenkolsfyndigheter; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckta motioner om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle;

nr 6, i anledning av väckta motioner om nya former för hedersbevisning för lång och trogen tjänst inom det statliga verksamhetsområdet;

nr 7, i anledning av väckta motioner om inventering av vissa personalvårdande anordningar inom den statliga förvaltningen;

nr 8, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att förebygga inbrottsstöld; samt

nr 9, i anledning av väckt motion om bekämpande av narkotikahandeln.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammararens sammanträde avslutades kl. 14.08.

In fidem

K.-G. Lindelöw